

Pohjois-Pohjanmaan kulttuuritieto

Erityisasiantuntija Auli Suorsa, Pohjois-Pohjanmaan liitto

POHJOIS-POHJANMAA
Council of Oulu Region

Sisällys

1. Kulttuuritoiminnan resurssit ja osaaminen
2. Asukkaiden yhdenvertaisuus
3. Yhteistyö kulttuuritoiminnan järjestämisessä
4. Kulttuurin käyttö
5. Luova talous
6. Kulttuuritoiminnan vaikuttavuus
7. Lähteet

Raportin laatija:
Erityisasiantuntija Auli Suorsa, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

3/2021

Kuva: Visit Oulu/ Rokua Geopark

Kulttuuritoiminnan resurssit ja osaaminen

1. Kulttuurin rahoitus
 - Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset €/asukas
 - Pohjois-Pohjanmaan kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset (€/as)
 - Taiteen edistämiskeskuksen apurahat/avustukset maakunnittain
 - Okm:n tuki kulttuuritapahtumille
 - Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien kulttuurilaitosten rahoitus
2. Henkilöstön määrä
3. Osaaminen toiminnan eri osa-alueilla

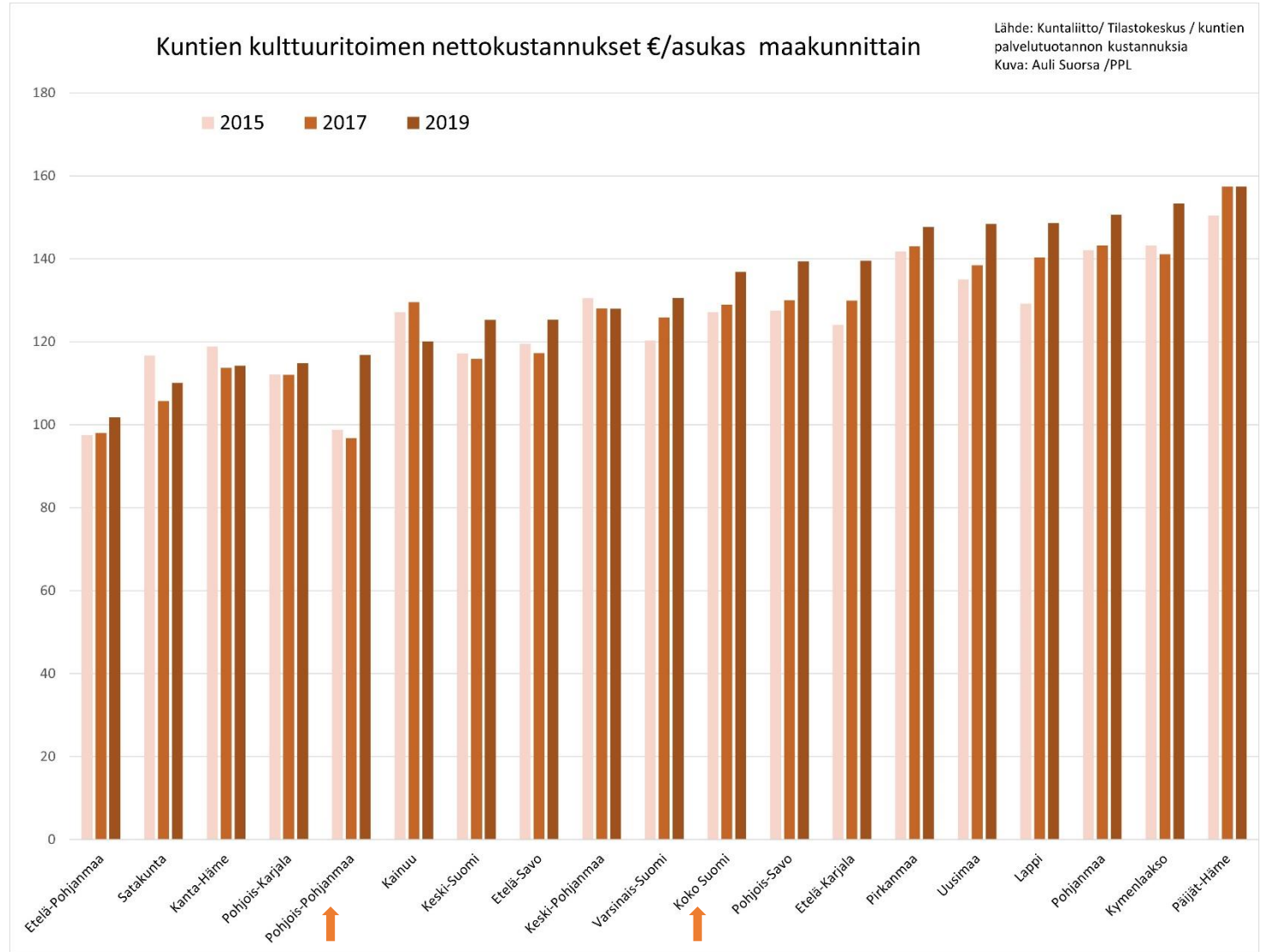

Kulttuurin rahoitus: Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset eur/asukas

Vuonna 2019 kulttuurin nettokustannukset olivat Pohjois-Pohjanmaan kunnissa keskimäärin **117 €/asukas**. Tämä on alle maan keski-arvon 137 €/asukas. Pohjois-Pohjanmaa sijoittuu maakunnittaisessa vertailussa viidenneksi viimeiselle sijalle.

Nettokustannusten määrä on kuitenkin kasvanut viimeisten vuosien aikana. Selkeä hyppäys on tapahtunut vuoden 2017 jälkeen. Ajankohta sopii Suomi 100 –juhlavuoteen, jolloin kulttuuritoiminta kunnissa oli normaalia aktiivisempaa. Olettaa voisi, että tuolloin saatu kokemus toiminnasta ja yhteistyöstä oli niin positiivinen ja palaute niin hyvää, että sen haluttiin jatkuvan lähellä samaa tasoa.

Huom: kustannustiedot eivät itsessään anna riittävää kuvaa kuntien kulttuuritoiminnan toiminnallisesta tehokkuudesta, sen laajuudesta, laadusta tai vaikuttavuudesta. Kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit ja lähtökohdat palvelujen tuottamiseen ovat kaupungeissa, kunnissa ja siten myös alueilla hyvin erilaiset ja näillä eroilla on vaikutusta kustannustietoihin. Eroja kaupunkien välille syntyy etenkin, mikäli kunta itse ylläpitää valtionosuuden piirissä olevia taide- ja kulttuurilaitoksia tai taiteen perusopetuksen oppilaitoksia.

Kulttuurin rahoitus: Pohjois-Pohjanmaan kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset 2019 eur/asukas

Pohjois-Pohjanmaalla kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset/asukas vaihtelee paljon. Keskimäärin kunnissa käytetään rahaa kulttuuripalveluihin yhteensä **117 eur/asukas**, josta **kirjastotoimintaan 57 eur/asukas**. **Muun kulttuuritoiminnan osuus jää näin keskimäärin 60 euroon asukasta kohden**. Kuudessa kunnassa luku jää niinkin alhaiseksi kuin alle 10 euron.

Pohjois-Pohjanmaan kunnat / muu Suomi keskimäärin:

- Lähes kaikki kunnat rahoittavat kulttuuritoimintaan muuta Suomea vähemmän (Oulu, Pyhäntä ja Merijärvi poikkeuksia).
- Vain Oulussa muuta kulttuuritoimintaa rahoitetaan muuta Suomea enemmän.
- 22 kuntaa rahoittaa kirjastotoimintaa muuta Suomea enemmän.

Suurimmat nettokustannukset/asukas Pohjois-Pohjanmaalla:

- Kulttuuritoiminta yhteensä: Pyhäntä, Merijärvi, Oulu.
- Kirjastotoiminta: Pyhäntä, Merijärvi, Käräsämäki.
- Muun kulttuuritoiminta: Oulu, Kuusamo, Taivalkoski.

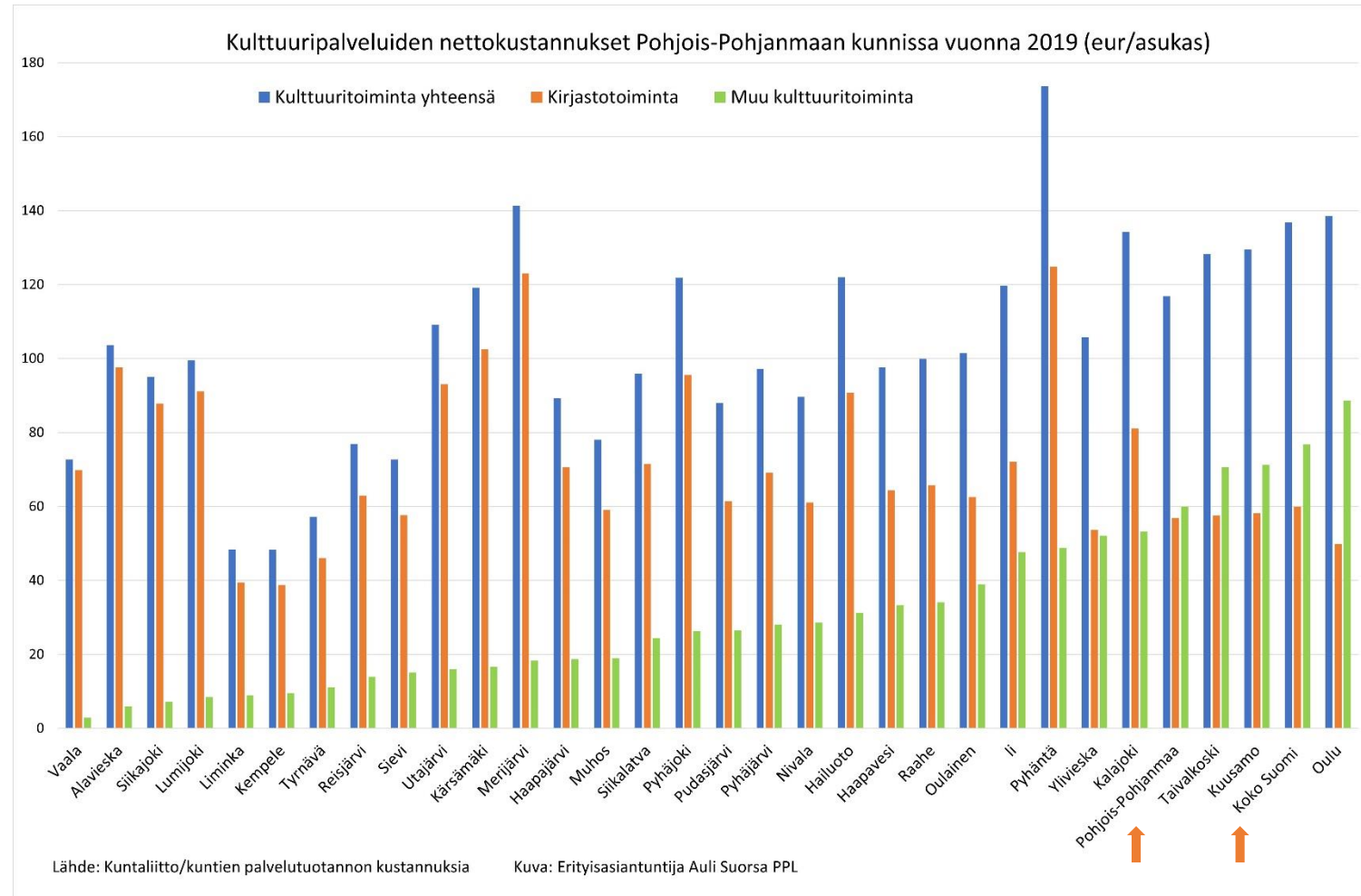
Kulttuurin osuus kuntien nettokäyttökustannuksista:

- Suomi keskimäärin 2,3%
- Pohjois-Pohjanmaa keskimäärin 1,92%
- Oulu ja Pyhäntä yli Suomen keskiarvon.

Kulttuuritoiminta yhteensä = Kirjastotoiminta, Museo- ja näyttelytoiminta, Teatteri-, tanssi- ja sirkustointa, Musiikkitoiminta, muu kulttuuritoiminta. Luvut sisältävät liikelaitokset.

Hankerahoitus

Pohjois-Pohjanmaan kunnille tehdyn kyselyn mukaan niistä viisi sai vuonna 2019 kulttuuritoimen hankerahoitusta. (Lähde: Aluehallintovirasto 2020)

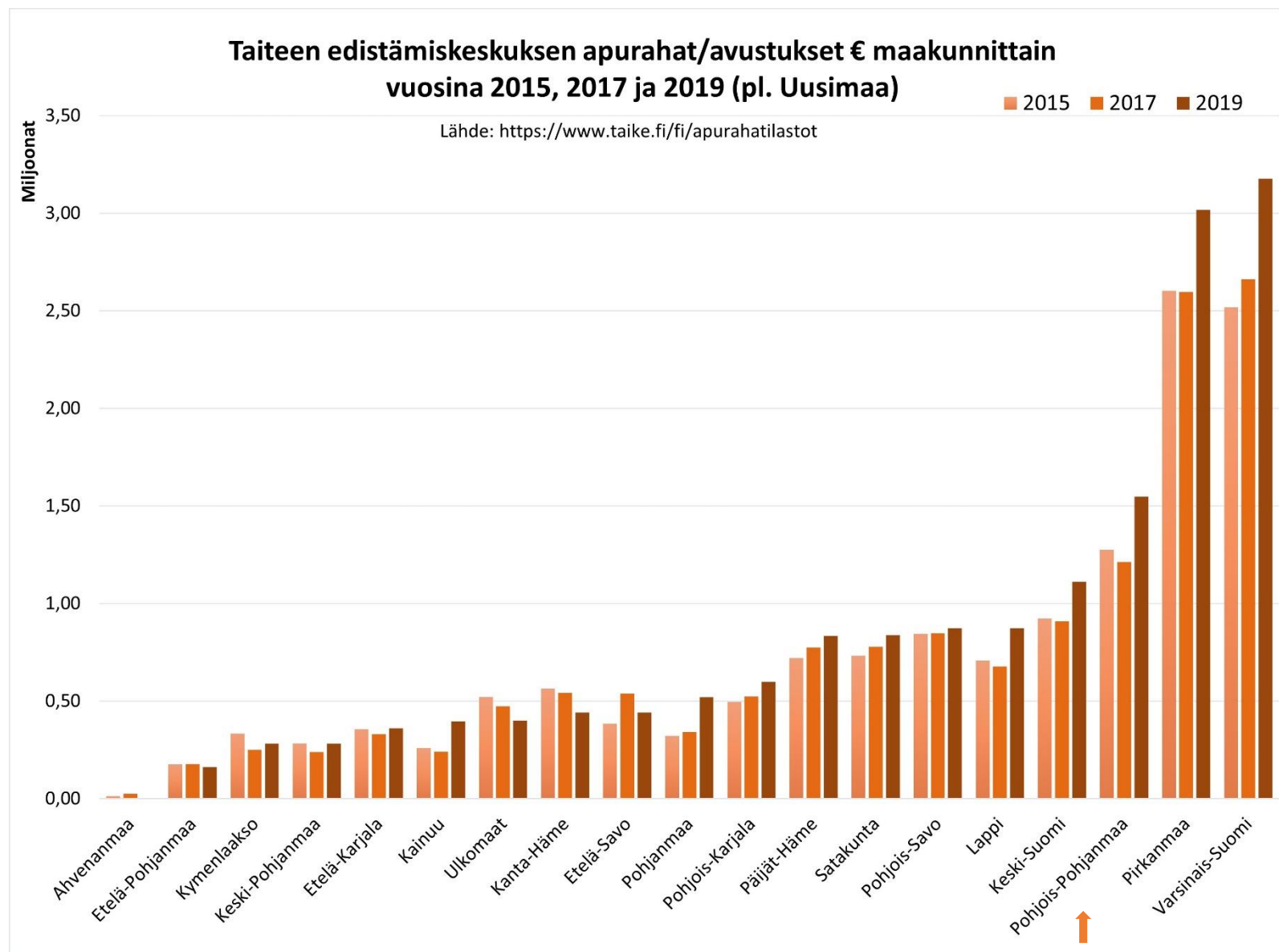
Kulttuurin rahoitus: Taiteen edistämiskeskuksen apurahat ja avustukset

Pohjois-Pohjanmaalle kohdentui vuonna 2019 Taiteen edistämiskeskuksen taiteelliseen työhön ja toimintaan myöntämiä apurahoja ja avustuksia yhteensä 1,55 miljoonaa euroa. Tämä on **kaikista maakunnista neljänneksi eniten**.

Luku on 3,9 % jaetun rahoituksen kokonaissummasta. Se on samassa suhteessa alueelta tulevien hakijoiden määrän kanssa (3,7 % kaikista hakijoista).

Eniten tukea saivat Uusimaa, Varsinais-Suomi ja Pirkanmaa.

Taike jakoi vuonna 2019 avustuksia ja apurahoja yhteensä 39,7 miljoonaa euroa.

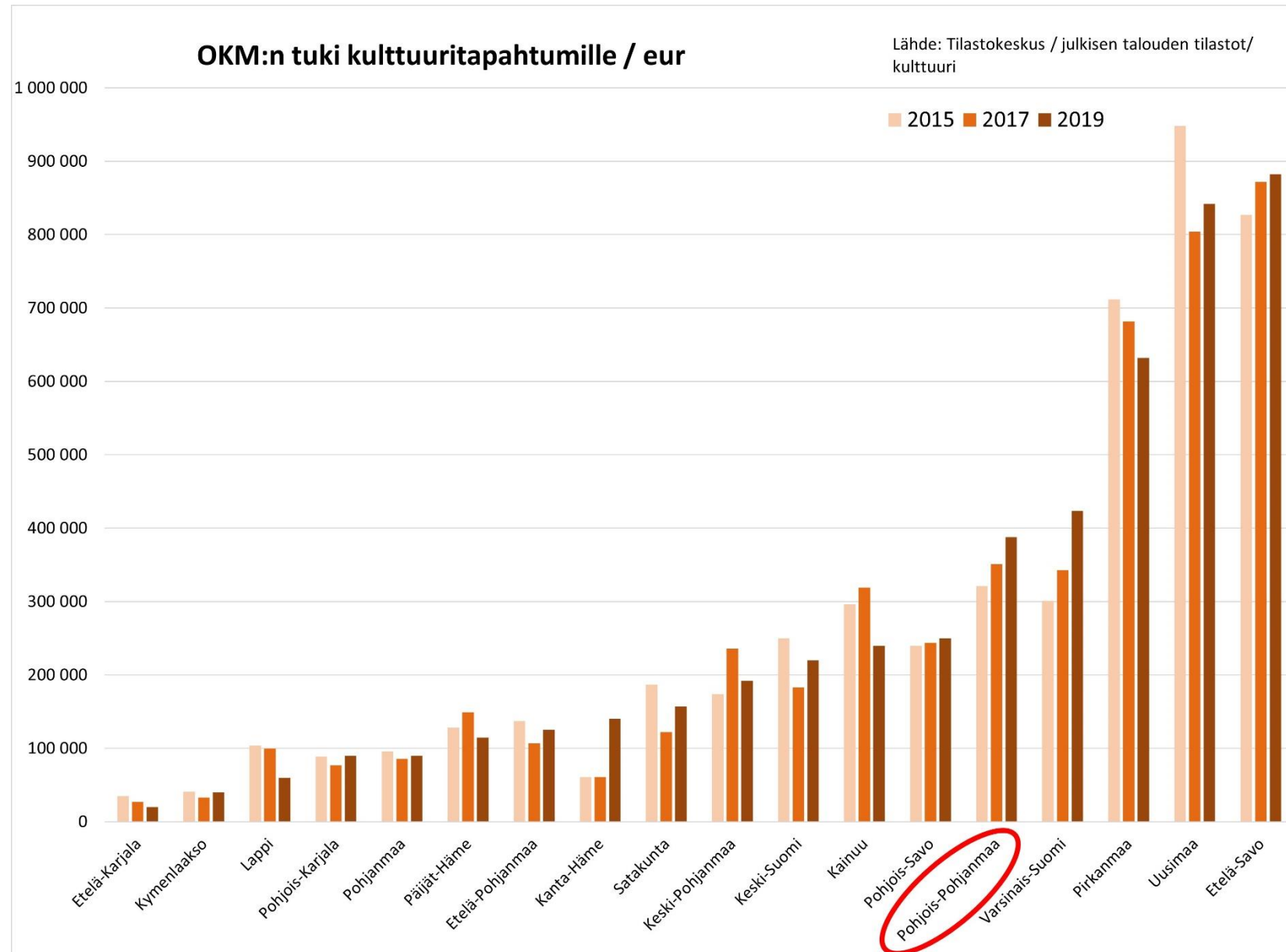
Kulttuurin rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kulttuuritapahtumille

Kulttuuritapahtumille myönnetyn Opetus- ja kulttuuriministeriön tuen määrä on kasvanut Pohjois-Pohjanmaalla vuosien 2015-2019 aikana.

Vuonna 2019 tuen kokonaismäärä (388 000 €) oli maakunnista viidenneksi suurin. Eniten tukea sai Etelä-Savo.

Jaetun tuen kokonaismäärä vuonna 2019 oli 4,9 miljoonaa euroa.

Vuoden 2020 luvut poikkeavat merkittävästi koronaepidemiasta ja jaetuista erityistuista johtuen. Siitä johtuen, niitä ei tässä tarkastelussa ole syytä käyttää.

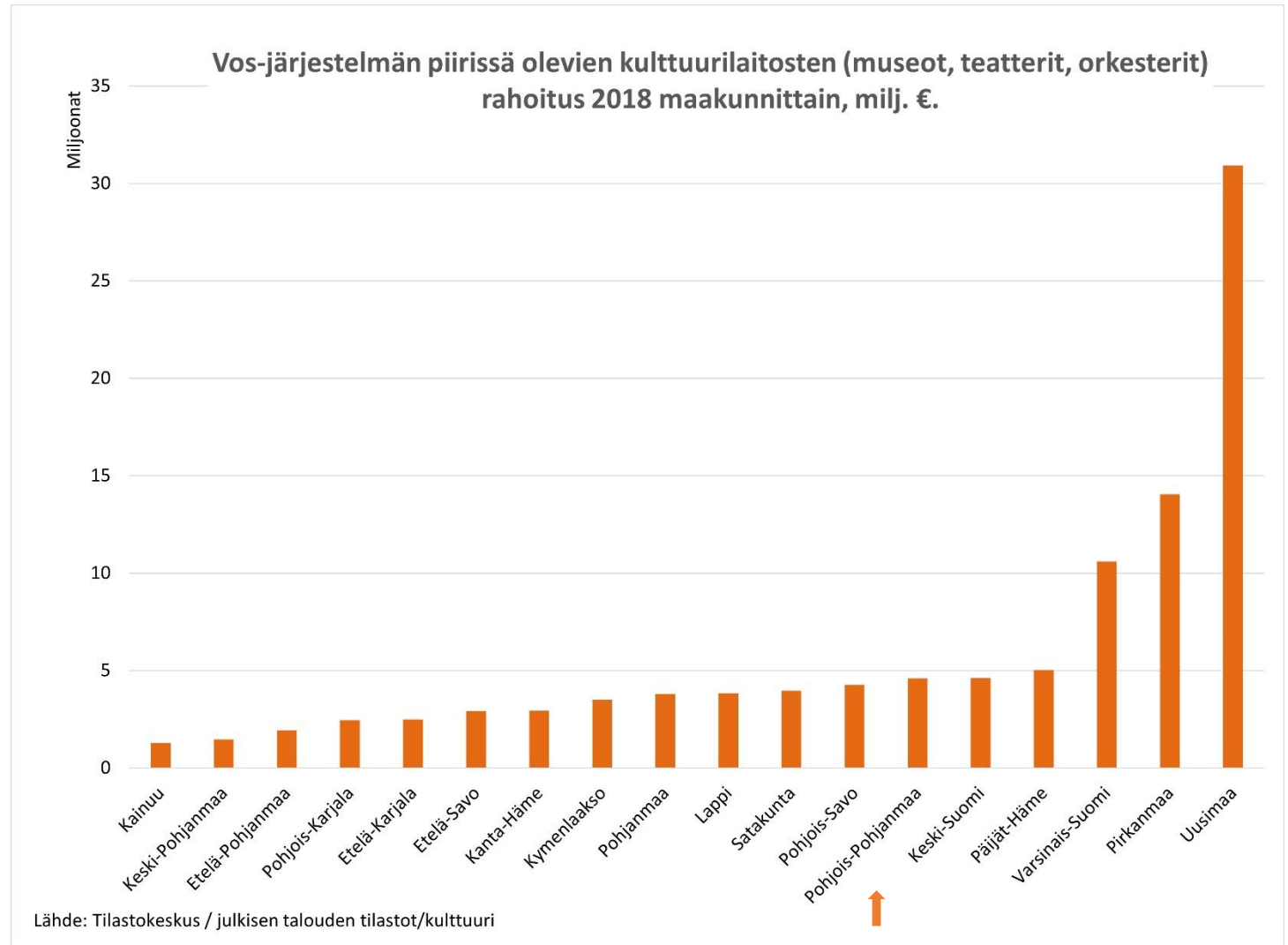

Kulttuurin rahoitus: Valtionosuudet (Vos) kulttuurilaitoksille 2018

Vos-tukea kohdentuu Suomessa selkeästi eniten Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen. Loppujen maakuntien joukossa P-P saa tukea hieman keskimääräistä (5,8 milj. €) vähemmän (4,6 milj. €).

Tuen piirissä Pohjois-Pohjanmaalta ovat Oulun kaupunginteatteri Oy, Jo-Jo Oulun Tanssin Keskus ry, Oulun kaupunginorkesteri, Oulun museo- ja tiedekeskus Luuppi ja Raahen museo.

Tuen laskennallinen osuus vuodelle 2021 on Pohjois-Pohjanmaalla 5,3 miljoonaa euroa. Se on samassa suhteessa tuen kokonaismäärään, kuin aiempinakin vuosina.

Henkilöstön määrä

Kunnissa lakisääteisiä kulttuuritehtäviä hoidetaan yleisesti niukoilla henkilöstöresursseilla.

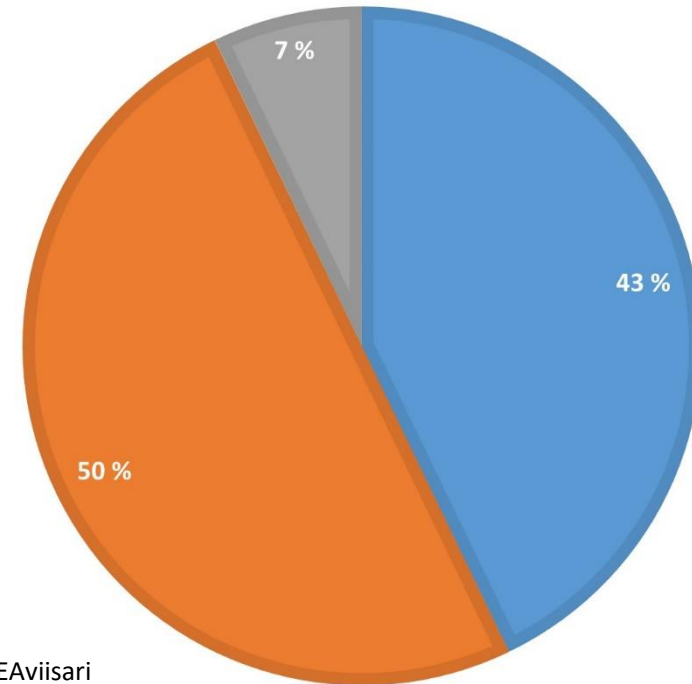
Kulttuurin TEAviisari kyselyn mukaan Pohjois-Pohjanmaan kuntien yleisen kulttuuritoiminnan keskimääräinen henkilöstön määrä oli vuonna 2018 hieman maan keskiarvoa korkeampi.

Pohjois-Pohjanmaa: 1,24 htv/10 000 asukasta.
Koko Suomi: 0,9 htv/10 000 asukasta.

Vaihtelu kuntien kesken on suurta:
min 0,3 htv - max 3,6 htv.

YLEISTEN KULTTUURIPALVELUIDEN HENKILÖSTÖMÄÄRÄ POHJOIS-POHJANMAAN KUNNISSA 2018

■ alle 1 htv ■ 1–2 htv ■ yli 2 htv /10 000 asukasta

Lähde: THL/Kulttuurin TEAviisari

N=28

Henkilöstön osaaminen toiminnan eri alueilla

Osaava henkilöstö on tärkeä voimavara kunnissa. Kuntien palvelutuotanto on luonteeltaan työvoimaintensiivistä asiantuntijatyötä.

Kulttuuritoimintaan liittyvä osaaminen ja osaamisen kehittäminen ei enää rajoitu pelkästään kulttuurin toimialaan. Kunnissa taiteelle ja kulttuurille asetetaan enenevässä määrin tavoitteita osana laajempaa kunta- ja aluekehitystä, mikä vaatii laajojen asiakokonaisuuksien hahmottamista sekä yhteistyötä ja osaamista yli toimialarajojen.

Myös laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019, 3§) kytkee kuntien kulttuuritoiminnan laajasti kunnan toimintaan ja tehtäviin. Lain perusteluissa (HE 195/2018, 16) aiempaa keskeisemmäksi osaamisalueeksi nähdään elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden huomioiminen. Tarve moniammatilliseen asiantuntijaosaamiseen on todettu tulevaisuuden haasteeksi.

Peruspalveluarvioinnissa 2019 kunnilta kysyttiin kokemusta osaamisessa toiminnan eri alueilla. Pohjois-Pohjanmaan kuntien osaamisvahvuuksien kärkeen nousivat yhteistyö eri toimijoiden kanssa, kulttuurihyvinvointityö ja eri asukasryhmien tarpeiden tunnistaminen.

Eniten osaamisen vahvistamista kaivataan kansainvälisessä toiminnassa, digitalisen teknologian hyödyntämisessä, hankinnoissa ja tuotanto-osamisessa.

Toiminnan alueet	Osaamista paljon tai erittäin paljon %
Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	100 %
Kulttuurin ja taiteen edistäminen osana asukkaiden hyvinvointia	81 %
Eri asukasryhmien tarpeet	76 %
Kulttuurin ja taiteen sisällöt	71 %
Toimintaympäristö ja sen muutokset	71 %
Viestintä ja markkinointi	71 %
Kulttuurin ja taiteen edistäminen osana paikallista ja alueellista elinvoimaa	71 %
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen	71 %
Uusien yhteistyötapojen ja -mahdollisuuksien tunnistaminen	67 %
Julkishallinto ja lainsäädäntö	57 %
Tuotannot	48 %
Hankinnat	43 %
Digitaalisen teknologian hyödyntäminen kulttuuripalvelujen tuottamisessa ja jakelussa	43 %
Kansainvälinen toiminta	24 %

Asukkaiden yhdenvertaisuus

1. Kulttuuripalveluiden saatavuus

- Kulttuuripalveluiden tarjonta
- Kuntien kulttuuripalveluiden saatavuus ja lain mukaistan tehtävien toteutuminen
- Yleisten kirjastojen aukiolotunnit
- Tapahtumat kirjastoissa
- Kansalaisopistojen kulttuurialan opetustunnit
- Esittävän taiteen esitysten määrä
- Harrastamisen mahdollisuudet nuorten keskuudessa

2. Kulttuuripalveluiden saavutettavuus

- Alueellinen saavutettavuus
- Kuntien kulttuuripalveluiden saavutettavuuden arviointi
- Väestöryhmien huomioiminen toiminnan ja talouden suunnittelussa
- Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Yhdenvertaisuus

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta tärkeänä lähtökohtana on kaikkien väestöryhmien yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen (L 166/2019, 2 §). Kuntien tulee edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä kulttuuritoimintaa järjestäessään. Kunnan asukkailla tulee myös olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan kulttuuritoimintaan ja sitä koskevan päätöksenteon valmisteluun.

Pohjois-Pohjanmaa on maakuntana laaja ja rakenteeltaan heterogeeninen. Kunnat ovat lähtökohdiltaan hyvin erilaisia. Oulun kaupungin kulttuuritarjonta on laajaa. Siellä sijaitsevat kaikki maakunnan keskeiset kulttuurilaitokset. Myös vapaankentän tarjonta on runsasta. Luonnollisesti myös kaupunkiseudun muut kunnat ja niiden asukkaat hyötyvät tästä. Kauempana sijaitsevat kunnat nojaavat enemmän omiin palveluihin.

Asukkaiden yhdenvertaisuutta voidaan tarkastella palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden kautta. Saatavuus tarkoittaa sitä, paljonko ja minkälaisia kulttuuripalveluja kunnassa on tarjolla. Kulttuuripalvelujen saavutettavuus taas tarkoittaa millä tavoin ja miten hyvin kunnassa tarjolla olevat kulttuuripalvelut ovat erilaisten ihmisten käytettävissä. Saavutettavuus on yhteiskunnan moninaisuuden ja ihmisten erilaisten ominaisuuksien ja tarpeiden huomioimista.

Kuntien kulttuuripalveluiden tarjonta 2019

Pohjois-Pohjanmaan kunnissa järjestetään yleisimmin erilaisia kulttuuritapahtumia, vierailevia musiikki- ja esittävän taiteen esityksiä sekä kulttuuriharrastustoimintaa.

Taiteen perusopetuksessa eniten tarjontaa on musiikin, kuvataiteiden ja käsitöiden aloilla.

Eniten tuetaan avustuksin ja apurahoin musiikki- ja teatteritoimintaa sekä kulttuuriharrastustoimintaa.

Vastaukset ovat Suomen yleisen linjan mukaisia.

Kulttuurin TEAviisari kyselyn 2019 mukaan aikuisten taiteenperusopetuksen suhteen Pohjois-Pohjanmaalla on erittäin paljon parannettavaa muuhun Suomeen nähden.

Lähde: Aluehallintovirasto (2020): Peruspalveluiden arviointi

Kuntien kulttuuripalveluiden saatavuus ja lain mukaisten tehtävien toteutuminen

Pohjois-Pohjanmaan kunnista hieman yli puolet arvioi kulttuurin ja taiteen yhdenvertaisen saatavuuden edistämisen toteutuvan kunnassa hyvin tai erittäin hyvin.

Kolmannes kunnista koko edistävänsä kulttuurin ja taiteen monipuolista käyttöä hyvin tai erittäin hyvin.

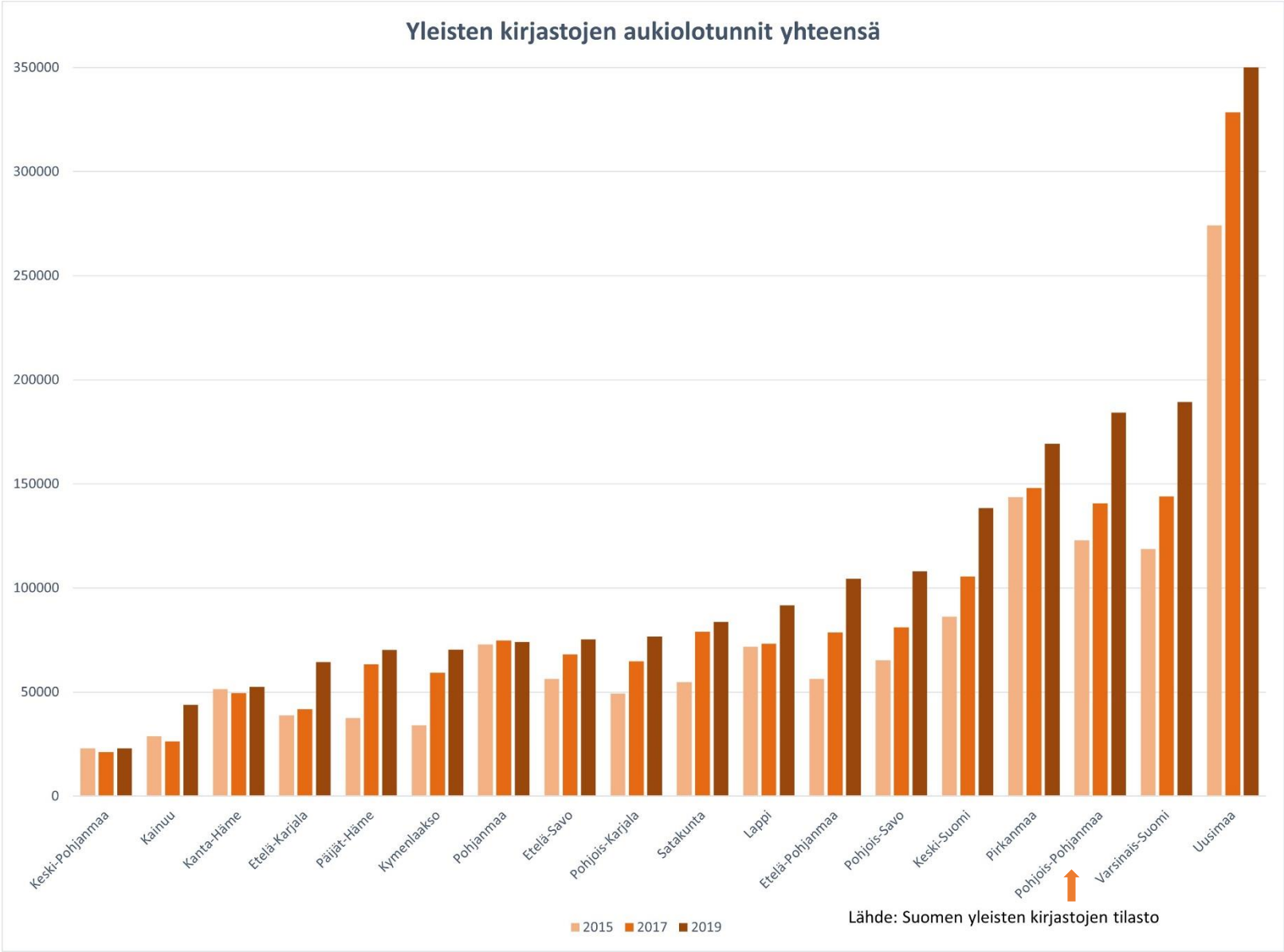
Parhaiten kunnat kokevat toteuttavansa kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä, sekä edistävänsä kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä kulttuuri keinoin.

Eniten kehitettävää on ammattimaisen taiteellisen työn ja toiminnan edellytysten luomisessa, kansainvälisessä toiminnassa ja kulttuurin ja taiteen monipuolisen käytön edistämisessä.

Yleisten kirjastojen aukiolotunnit

Kirjaston käyttöä on asiakkaille helpottanut pidentyneet aukiolotunnit. Tätä on mahdollistanut etenkin omatoimikirjastojen yleistyminen. Myös palveluiden digitalisoituminen on vähentänyt niiden sidonnaisuutta aukioloaikoihin. Kirjojen varaamisen ja uudelleen lainaamisen voi tehdä verkossa. Myös e-aineistojen lainaaminen on mahdollista ja tarjonta on kasvanut.

Tapahtumat kirjastoissa

Tapahtumien järjestäminen ja muu monipuolinen toiminta on yleistynyt kirjastoissa 2000-luvun aikana. Kirjastot ovatkin etenkin pienillä paikkakunnilla jo monipuolisia kulttuuritaloja.

Pohjois-Pohjanmaan kirjastoissa järjestettiin vuonna 2019 niiden omia tapahtumia 3 630 kappaletta. Se on neljänneksi eniten maakunnista.

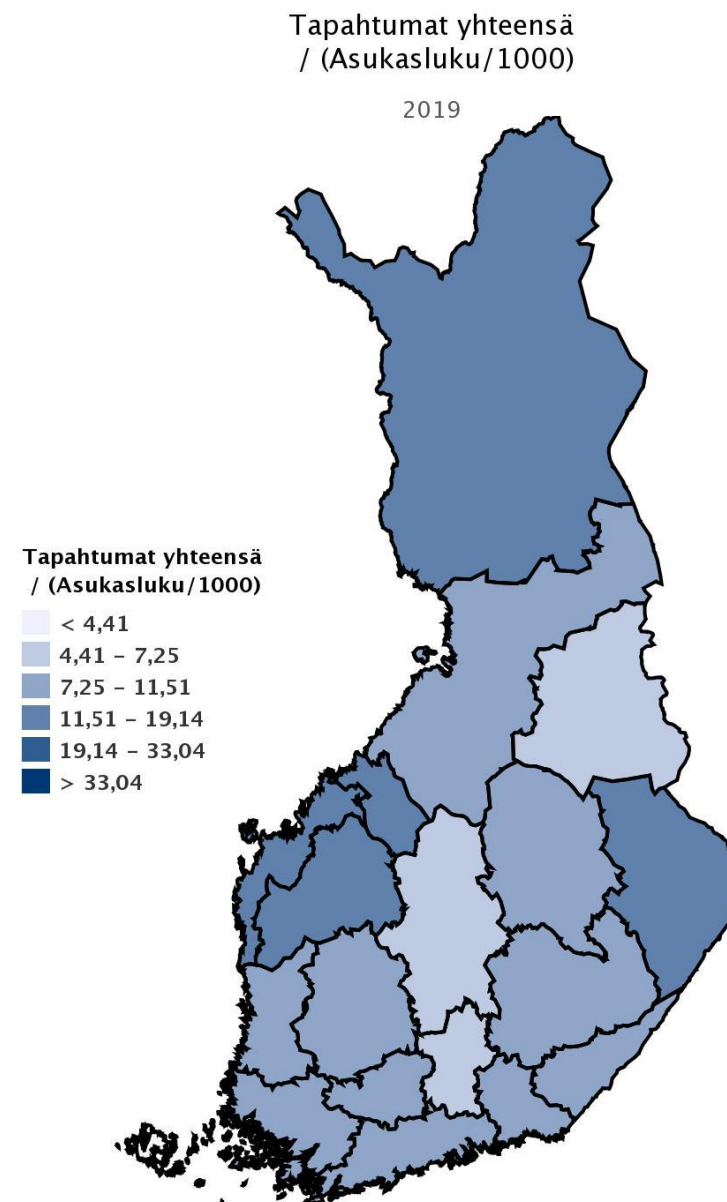
Asukaslukuun suhteutettuna tapahtumia on 8,8 mikä jää alle maan keskitason.

Eniten tapahtumia järjestetään Lapin ja Pohjanmaan kirjastoissa.

Valtakunnallisesti TOP 10 sarjassa on kolme kuntaa Pohjois-Pohjanmaalta: Pyhäjoki, Merijärvi ja Hailuoto. Hailuoto on selkeästi ykköstilalla 114 tapahtumalla asukaslukuun suhteutettuna.

Pohjois-Pohjanmaalla kuntien välinen vaihtelu kirjastojen tapahtumien järjestämisessä on siis suurta.

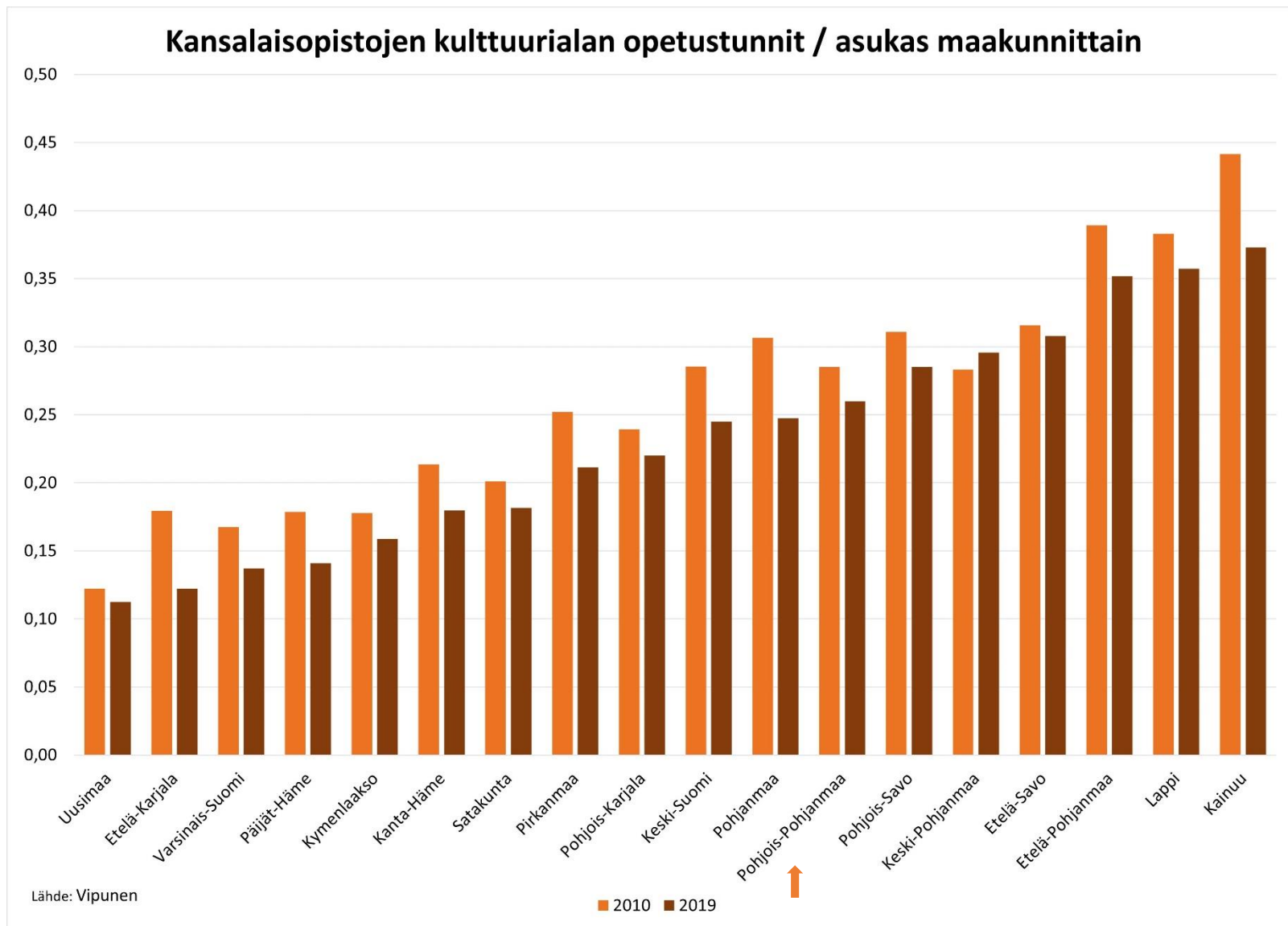
Lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilasto

Kansalaisopistojen kulttuurialan opetustunnit / asukas vuosina 2010 ja 2019

Vuonna 2019 Pohjois-Pohjanmaalla oli kansalaisopistoissa kulttuurialan opetustunteja 0,26 h/asukas, mikä on hieman maan keskitasoa enemmän.

Tarjonta on yhdeksässä vuodessa laskenut lähes 9 %, mikä on kuitenkin maltillinen luku muuhun Suomeen verrattuna.

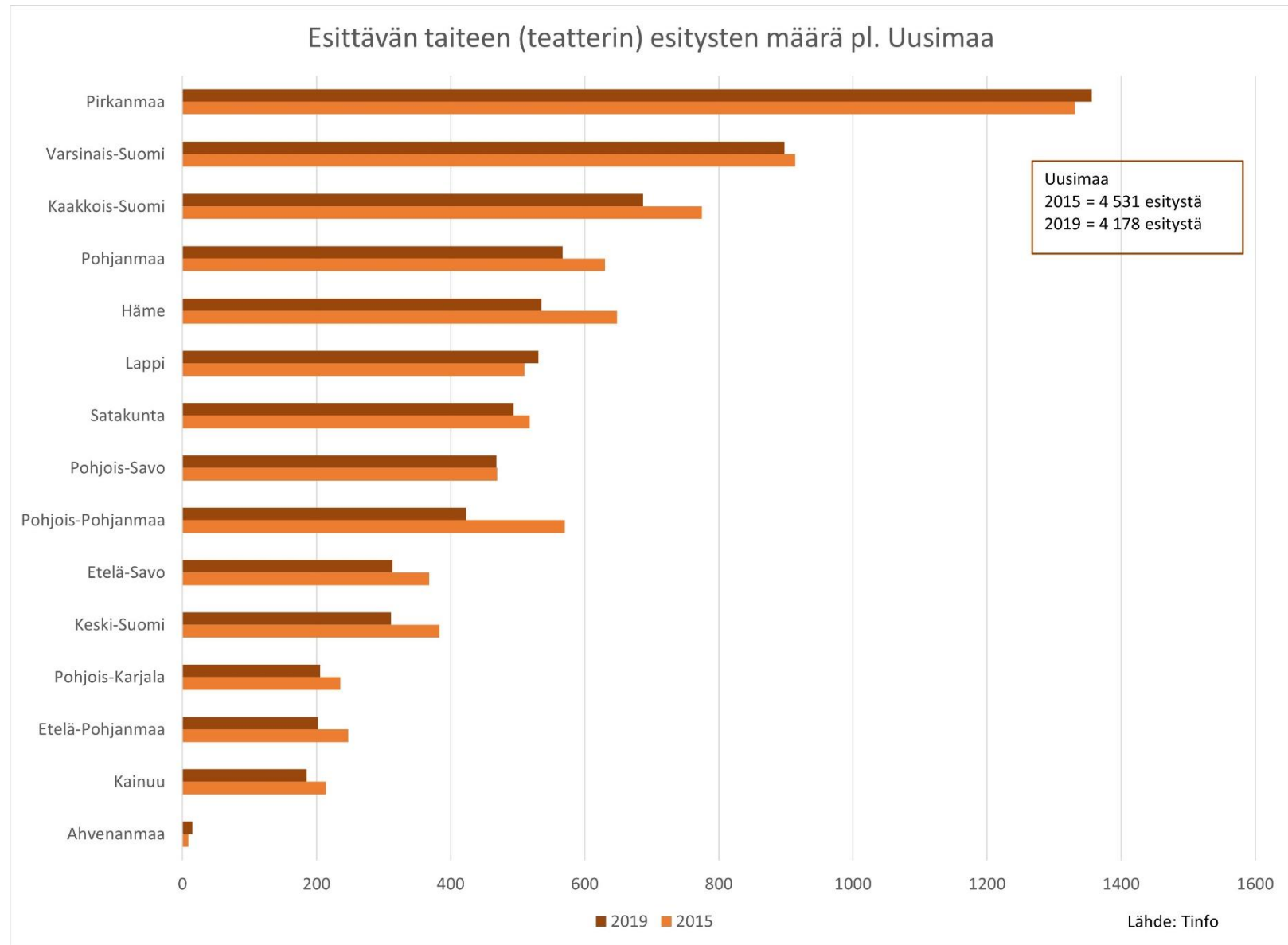
Esittävän taiteen esitysten määrä 2015 ja 2019 (Ely-keskuksittain)

Vuonna 2019 Pohjois-Pohjanmaalla oli yhteensä 423 teatteriesityskertaa ja lippuja myytiin yhteensä 76 394 kappaletta.*

Viidessä vuodessa esitystenmäärä on laskenut 25 %.

Oulun Teatterissa ja JoJo Oulun tanssikeskuksessa esityskertoja oli 387 kappaletta. Laskua edellisvuoteen oli hieman (33 esitystä).

*Huom: Luvuissa on huomioitu alueen omien teattereiden lisäksi myös siellä vierailleet ammattiteatterit. Vastaavasti alueella sijaitsevan teatterin esitykset muissa maakunnissa eivät ole mukana kotialueen luvuissa.

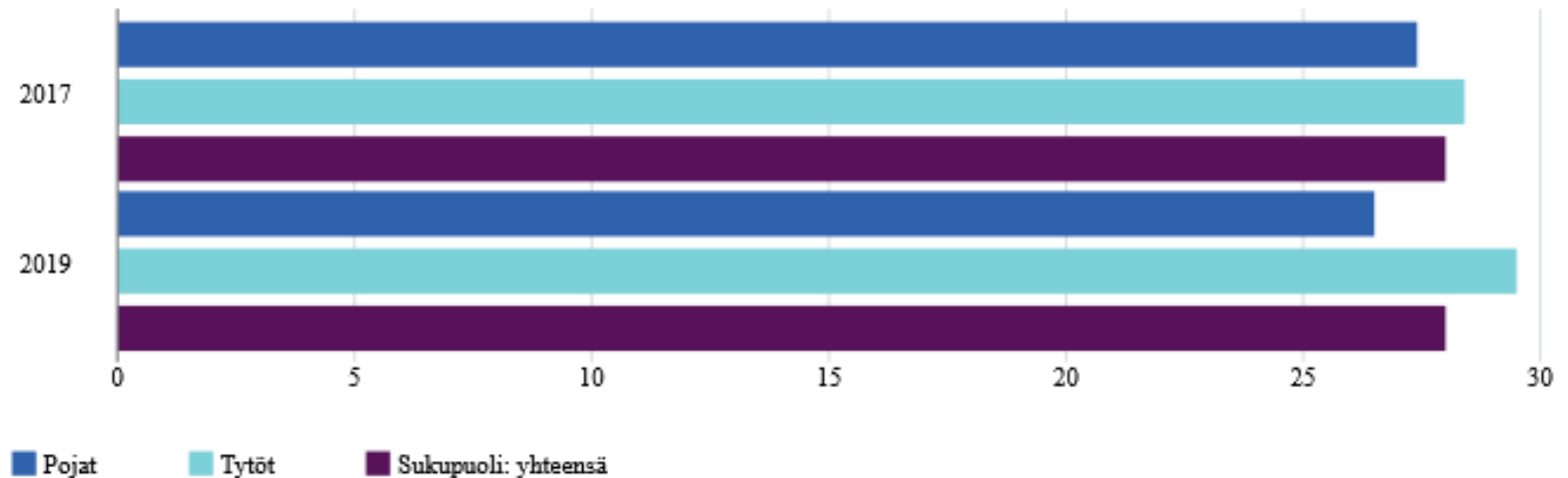

Harrastamisen mahdollisuudet nuorten keskuudessa

Vuonna 2019 tehdyn kouluterveyskyselyn (THL) mukaan **28 prosenttia** pohjoispohjalaisista 8. ja 9. luokkalaisista koki, että heille sopivat harrastuspaikat sijaitsevat liian kaukana. Luku on hieman suurempi kuin maassa keskimäärin (25 %). Kaupunkiseudulla, missä tarjontaa on enemmän, näin kokee harvempi. Esim Oulussa ja Kempeleessä luku on 23 %, kun vastaavasti Lumijoella 46 %.

Harrastusmahdollisuuksia pyritään lisääminen Harrastamisen Suomen mallilla. Siinä koulupäivien yhteyteen tuodaan lapsien ja nuorten omien toiveiden mukaisia harrastuksia. Okm tukee toimintaa avustuksin.

Kokee harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana, 8.- 9. luokkalaiset, %

Lähde: THL/kouluterveyskysely

Kulttuurin saavutettavuus alueellisesti

Cupore:n verkkosivuilla on sovellus, jonka avulla voi tarkastella kulttuuripalveluiden saavutettavuutta maakunnittain, kunnittain ja tilastollisen kuntaryhmittäin mukaan.

Tiedot pohjautuvat vuosien 2017, 2018 ja 2019 tilastoaineistoihin.

Tarkastelussa on mukana seuraavat palvelut. Kirjastot, elokuvateatterit, lastenkulttuurikeskukset, museot, orkesterit, teatterit. Aineisto kuvaa prosenttiosuutta kunnan asukkaista, joille palvelu on enintään 10 kilometrin etäisyydellä.

Pohjois-Pohjanmaan osalta voidaan todeta, että Oulun kaupungissa asuville kaikki tarkastelussa mukana olevat palvelut ovat pääsääntöisesti hyvin saavutettavissa (yli 50 % väestöstä). Seuraavaksi parhaiten palvelut ovat saavutettavissa kempeleläisille.

Eri palveluista kirjastopalvelut ovat kaikissa kunnissa yli puolelle väestöstä enintään 10 kilometrin etäisyydellä. Seuraavaksi paras palvelu saavutettavuudellaan ovat elokuvateatterit.

KLIKKAA TÄSTÄ PALVELUUN!

Kulttuuripalvelujen alueellinen saavutettavuus kunnissa

Tässä yhteenvedossa on esitetty kuntien kulttuuritoiminnan alueelliseen saavutettavuuteen liittyviä tietoja, jotka pohjautuvat tilastolähteisiin vuosilta 2017, 2018 ja 2019. Aineistoa voi tarkastella maakunnittain, kunnittain ja tilastollisen kuntaryhmittäin mukaan.

Jos huomaat jotakin korjattavaa tai epäselvää raportissa, olethan yhteydessä osoitteeseen info@cupore.fi.

Aloita valitsemalla tästä:

Tarkastele alueellista saavutettavuutta kuntakohtaisesti

Vertaile alueellista saavutettavuutta

cupore

www.cupore.fi

Lisätiedot

Lähteet

Ohjeet

Aino Leppänen, 2020

info@cupore.fi

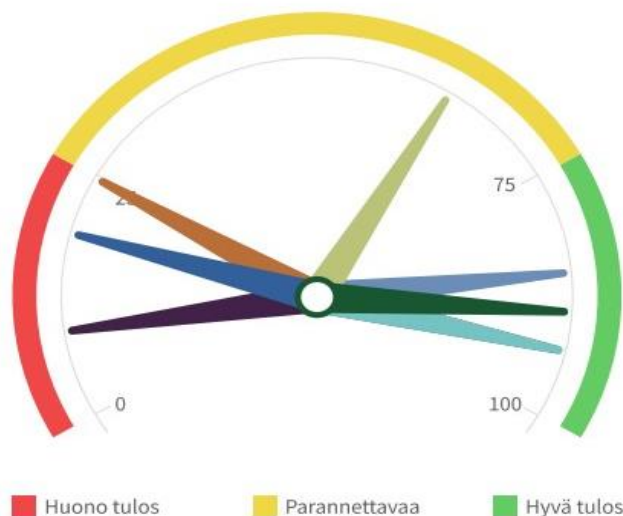
Kuntien kulttuuripalveluiden saavutettavuuden arviointi

Kunnissa tarvitaan lisää tietoa saavutettavuudesta, sen kartoittamisesta ja edistämisestä. Vuoden 2017 peruspalveluarvioinnin mukaan vain harvassa kunnassa oli tehty kulttuuripalveluja koskevia saavutettavuuskartoituksen tai –suunnitelman.

Kulttuurin TEAviisari –kyselyssä 2019 Pohjois-Pohjanmaan kunnista vain 9 ilmoitti, että heillä oli arvioitu kaikkia tai joitain saavutettavuuden osa-alueita (taloudellinen, sosiaalinen, fyysinen) kuluvan valtuustokauden aikana. Tulos on huono myös muihin alueisiin vertailtaessa, mikä ilmenee viereisestä kuvasta.

Saavutettavuuden osa-alueista fyysisen saavutettavuuden ja esteettömien palveluiden eteen on tehty työtä jo kauan. Palveluiden taloudellista saavutettavuutta voidaan parantaa esim alennetuilla lipuilla ja Kaikukortin avulla, josta myös Pohjois-Pohjanmaalla on kokemusta. Sen sijaan kulttuuriluotsi tai –kaveritoiminta ei maakunnassa ole vielä yleistynyt.

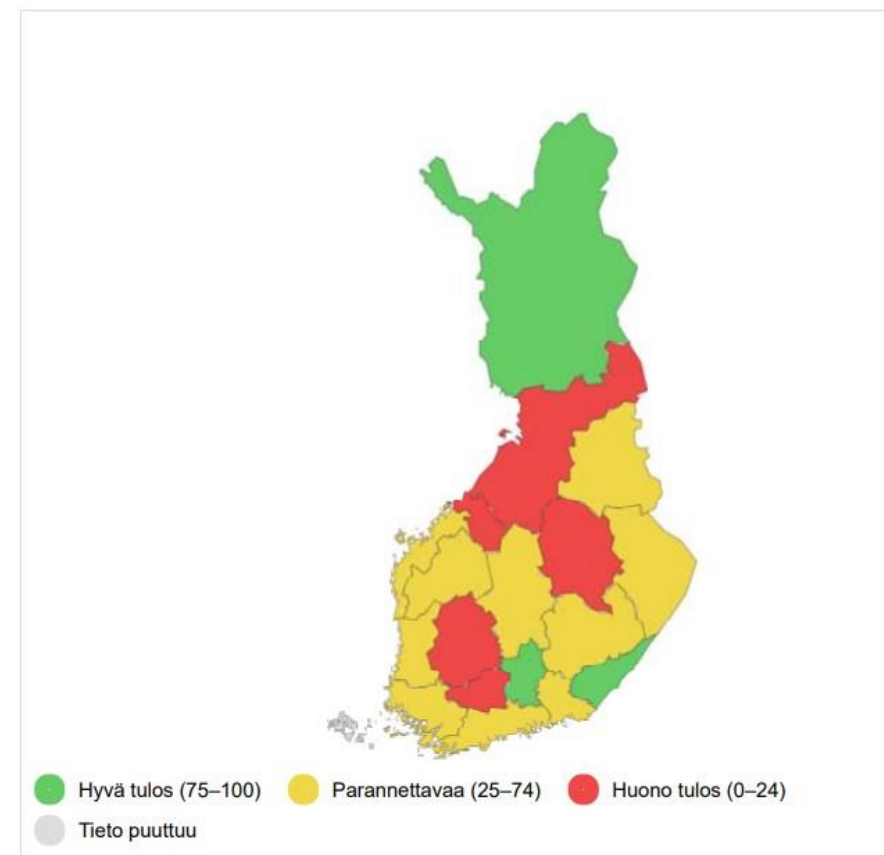
Taloudellinen tukeminen osallistumisen mahdollistamiseksi : Pohjois-Pohjanmaan maakunta 2019

Taloudellinen tukeminen osallistumisen mahdollistamiseksi

- Taiteen perusopetusta maksutta tai alennuksella
- Vapaaoppilaspaiikka
- Kulttuuriluotsi, kulttuurikaveri tms.
- Kaikukortti, Kimmoke tms.
- Tarjontaa ja vinkkejä lapsille ja nuorille
- Kulttuuritoimintaa erikseen yli 65-vuotiaille
- Kulttuuritoimintaa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköihin
- Aikuisten taiteen perusopetus

Kulttuuri: Saavutettavuuden arviointi 2019

Väestöryhmien huomioiminen toiminnan ja talouden suunnittelussa

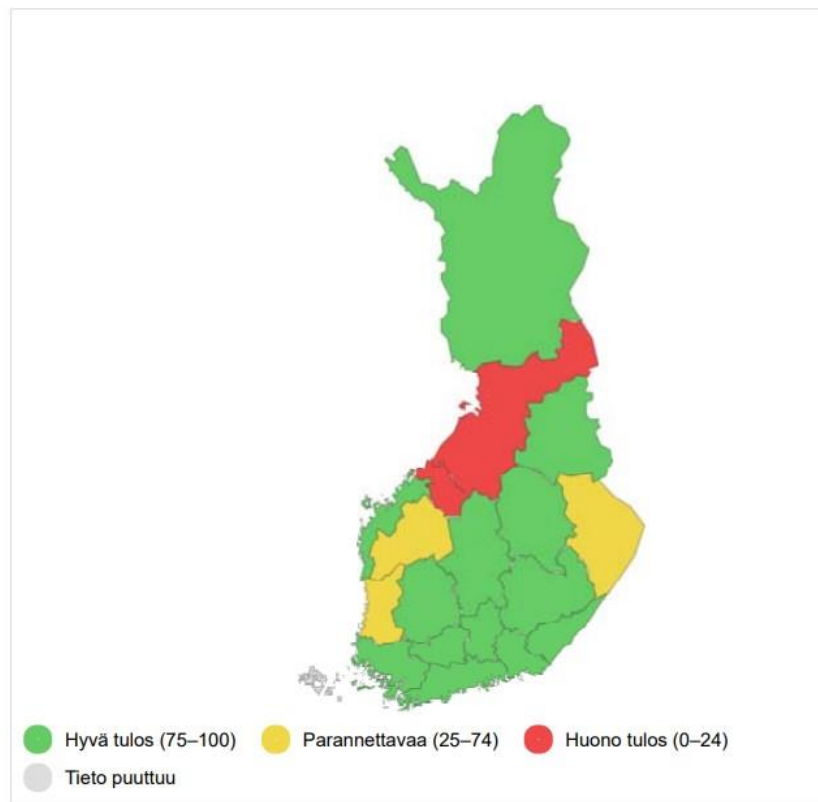
Kunnissa lähtökohta on kulttuuripalveluiden tarjoaminen kaikille asukkaille yhdenvertaisesti. Käytännössä tätä raamittaa käytettävissä olevat resurssit.

Kulttuurin TEAviisari kyselyn (2019) mukaan Pohjois-Pohjanmaalla kunnat ovat talouden ja toiminnan suunnittelussa huomioineet lapset ja nuoret omana väestöryhmänään hyvin. Toimintaan on varattu resursseja ja asetettu tavoitteita. Myös työikäisten kohdalla tilanne on melko hyvin, vaikka TEAviisari asettuikin parannettavaa –kohtaan.

Sen sijaan ikääntyneiden ja vähemmistö- ja erityisryhmien kulttuuritoiminnan suunnittelussa on vielä erittäin paljon parannettavaa. Ikääntyneistä erityisesti kotona asuvat paljon sote-palveluita käyttävät ovat heikossa asemassa kulttuuripalveluiden saatavuuden ja tarjonnan näkökulmasta. Tämän ryhmän tulisi jatkossa erityisesti huomioida.

Lasten ja nuorten ryhmässä saavutettavuutta edistetään myös toimintamallien avulla. Tällainen on esimerkiksi perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen piirissä toteutettavat lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet, joissa tilanne Pohjois-Pohjanmaalla on yleisesti ottaen hyvä. Samoin kuin lasten ja nuorten mahdollisuudessa osallistua taiteen perusopetukseen maksutta tai saada maksuista huojennusta.

Kulttuuri: Ikääntyneiden kulttuuritoiminta 2019

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Tehokas viestintä on erittäin tärkeää palveluiden saavutettavuuden kannalta. Jos ei ole tietoa palvelusta, on siihen vaikea osallistua. Kulttuurin TEAvisari -tutkimuksen 2019 mukaan sosiaalisen median viestintäkanavat ovat Pohjois-Pohjanmaalla tehokkaassa käytössä.

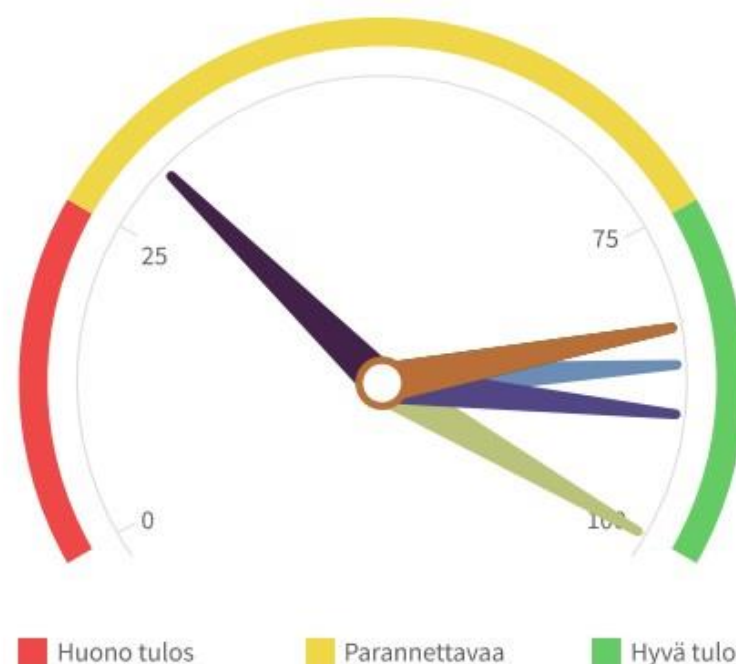
Mahdollisuus osallistua taide- ja kulttuurielämään ja sitä koskevaan päätöksentekoon on yksi saavutettavuuden ulottuvuus. Kulttuurin TEAvisari kyselyssä (2019) kunnilta kysyttiin niissä käytössä olevista asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskanavaista.

Viereisen kuvaajan mukaan voidaan havaita tilanteen Pohjois-Pohjanmaalla olevan erittäin hyvän. Eniten kehitettävää on käyttäjien mukaan ottamisessa kunnan toimielimiin.

Erityisten ryhmien huomioimiseksi kunnissa toimii esimerkiksi vanhus- ja vammaisneuvostoja, nuorisovaltuustoja ja muita vastaavia toimielimiä, joissa voidaan käsitellä myös kulttuuripalveluihin liittyviä kysymyksiä.

Lisäksi kunnat tekevät yhteistyötä eri ryhmien etuja ajavien yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Vaikuttamistavat : Pohjois-Pohjanmaan maakunta 2019

Vaikuttamistavat

- Asukas-/asiakaskyselyt
- Asukaskohtaamiset
- Palveluiden käyttäjien mukaan ottaminen kunnan toimielimiin
- Sosiaalinen media
- Verkko-osallistuminen
- Yhteiskehittäminen

Aineisto päivitetty 04.12.2020

Yhteistyö kulttuuritoiminnan järjestämisessä

1. Yhteistyö kunnan sisällä
2. Yhteistyö kunnan ulkopuolisten tahojen kanssa

Yhteistyö kulttuuritoiminnassa

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta painotetaan kaikenlaisen yhteistyön merkitystä niin kunnan sisällä kuin kunnan ja muiden toimijoiden välillä.

Yhteistyön kautta palveluihin voidaan saada lisäresurssia, ja volyymia niin laatuun kuin vaikuttavuuteenkin. Kehittämistyössä monialainen ja monella eri tasolla tehtävä yhteistyö ja osallistava työnote on oleellista. kulttuuri kuuluu laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla, minkä vuoksi yhteistoiminnan tulisi olla luontevaa ja joustavaa.

Viime vuosina on aktiivisesti rakennettu siltaa kulttuurin, sosiaali- ja terveyssektori sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen välille. Toimintaa on valtakunnallisesti kuin myös alueellisestikin. Pohjois-Pohjanmaan oma kulttuurihyvinvoinnin verkosto POPkulta kokoaa teemasta kiinnostuneita tahoja yhteen. Mukaan on runsaasti kuntien edustajia. Verkosto toimii tiiviinä osana maakunnallista hyte-ekosysteemiä ja valtakunnallista kulttuurihyvinvoinnin verkostoyhteistyötä.

Pohjois-Pohjanmaalla toimivista kulttuurialan kehittämisverkostoista yhtenä esimerkkinä voidaan mainita myös lin KulttuuriKauppilan koordinoima residenssiverkosto. Yleisesti ottaen kaikenlainen verkostomainen yhteistyö ja toiminta ovat lisääntyneet myös kulttuuritoimialalla. Oulu2026 on tiivistänyt yhteistyötä huomattavasti.

Jotta yhteistyö toteutuu ja on vaikuttavaa, se vaatii resursseja ja koordinointia. Kuntien ja kulttuuripalveluiden heikko resurssitilanne on tässä haaste. Uudenlaisia toiminta- ja tiedonjakamistapoja tulisikin kehittää.

Yhteistyö kunnan sisällä kulttuuritoiminnan järjestämisessä

Kulttuurin peruspalveluiden arvioinnissa 2019 Pohjois-Pohjanmaan kunnista 18 ilmoitti, että heillä on kunnassa vakiintuneita toimintamalleja tai rakenteita kulttuuripalvelujen järjestämiseen muiden hallintokuntien kanssa. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 22 kuntaa.

Vakiintuneet rakenteet edistävät säännöllistä yhteistyötä ja yhteistyön pysyvyyttä. Toisaalta myös kunnan sisäinen yhteistyö voi olla verkostomaista, tarpeen mukaan muuntuva ja useita tahoja tukevaa.

Yhteistyötä tehdään eniten vapaa-aika-, nuoriso-, liikunta ja sivistyspalveluiden kanssa. Vastauksissa on mainittu myös sotepalvelut sekä kunnan tekninen osasto.

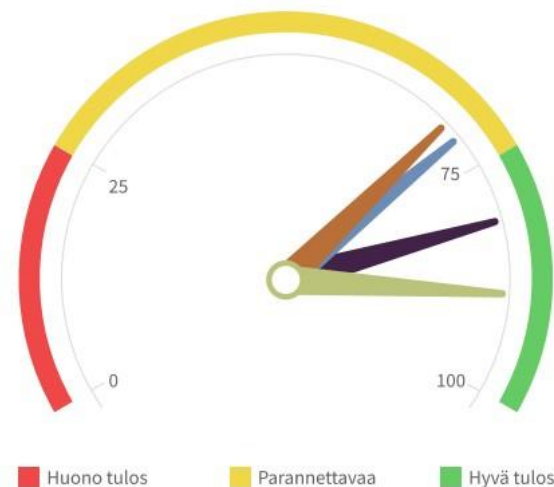
Sivistystoimen kanssa tehtävä yhteistyö liittyy yleensä kulttuurikasvatukseen. TEAvisari kyselystä ilmenee, että Pohjois-Pohjanmaan kunnilla 46 prosentilla (13) on varhaiskasvatus-suunnitelmassa kirjattuna yhteistyöstä kulttuurista vastaavien tahojen kanssa ja myös harrastustoimintaa toteutetaan yhdessä. Perusopetuksen puolella tilanne on vielä parempi.

Teknisen toimen kanssa yhteistyö voi olla esim julkisen taiteen parissa tapahtuvaa. Pohjois-Pohjanmaan kunnissa vuonna 2019 neljä kuntaa oli tehnyt päätöksen rakentamiseen liittyvän taiteen prosenttiperiaatteen noudattamisesta (TEAvisari).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöllä ja siihen liittyvällä verkostoyhteistyöllä on Pohjois-Pohjanmaalla jo pitkät perinteet. Se näkyy niin alueellisesti kuin myös kuntien sisäisen yhteistyön vahvistumisena yhteistyötoimien hoitamisessa.

TEAvisari kyselyssä 23 kuntaa ilmoitti, että sillä on vakiintuneita POIKKIHALLINNOLLISIA rakenteita tai toimintamalleja (esim. työryhmä/-ryhmiä), joissa käsitellään hyvinvointia ja terveyttä edistävää kulttuuritoimintaa. 22 kuntaa taas ilmoitti, että kunnassa on vastaavia vakiintuneita alueellisia rakenteita joko toisen kunnan, maakunnan tai sairaanhoitopiirin kanssa.

Kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet : Pohjois-Pohjanmaan maakunta 2019

Kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet

- Varhaiskasvatussuunnitelmassa on kirjattuna yhteistyön tavoitteet, rakenteet ja toimintatavat kulttuurista vastaavien tahojen kanssa.
- Kunnassa on mahdollisuus harrastaa taidetta ja kulttuuria varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävillä harrastustunneilla
- Kunnassa on käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma (esim. perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteydessä)
- Kunnassa on mahdollisuus harrastaa taidetta ja kulttuuria perusopetuksen yhteydessä järjestettävillä harrastustunneilla

Yhteistyö kunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa

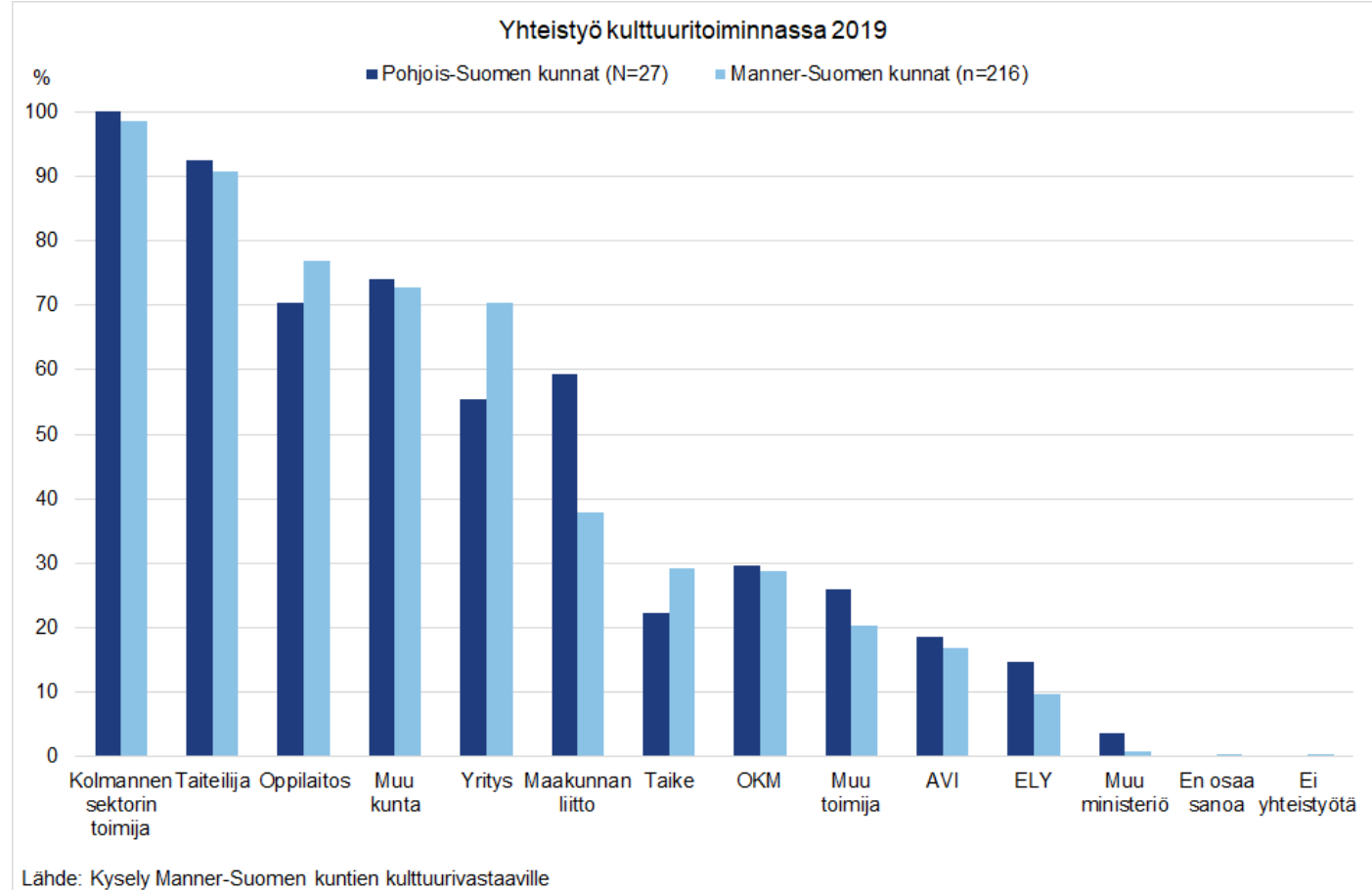
Kunnat tekevät runsaasti yhteistyötä eri tahojen kanssa kulttuuritoiminnassa ja palveluiden tuottamisessa. Tärkeimpiä tässä ovat 3. sektorin toimijat, taiteilijat, oppilaitokset ja muut kunnat. Pohjois-Suomen osalta korostuu edukseen myös maakuntaliittojen kanssa tehtävä yhteistyö.

Yhteistyö Taiken, OKM:n ja muiden tahojen kanssa on vähäistä.

Peruspalveluiden arvioinnin (Avi) mukaan yleisellä tasolla kunnat kokevat osaavansa tehdä yhteistyötä. Yhteistyössä on kuitenkin myös paljon haasteita ja ongelmia, eikä yhteistyön kautta aina päästä tavoiteltuihin tuloksiin. Kunnissa kaivataan osaamista yhteistyöhön hallinnonalojen välillä, yhteistyöhön erilaisten yhteisöjen, taiteilijoiden ja yritysten kanssa sekä yhteistyön toimintatapoihin ja -malleihin. Yhteistyö edellyttää resursseja, joita voidaan käyttää esimerkiksi yhteistyön suunnitteluun ja koordinointiin.

Yhteistyön kehittämisen keinoja ovat kuntien oman toiminnan, vahvuuksien ja yhteistyön lähtökohtien selkeyttäminen. Tarvitaan myös kommunikoinnin kehittämistä ja keskustelun edistämistä yli sektori- ja kuntarajojen. Kunnissa tarvitaan lisäksi osaamista ja välineitä monimuotoisten yhteistyökumppaneiden kohtaamiseen ja näiden erityispiirteiden tunnistamiseen sekä yhteistyön malleihin.

Lähteet: Aluehallintovirasto / Kulttuurin peruspalveluiden arviointi 2019

Kulttuurin käyttö

1. Yleisten kirjastojen kokonaislainausmäärän kehitys
2. Yleisten kirjastojen kokonaislainausmäärä
3. Tapahtumien osallistujamäärä kirjastoissa
4. Käynnit museoissa
5. Teattereiden myydyt liput
6. Taiteen ja kulttuurin harrastaminen nuorten keskuudessa

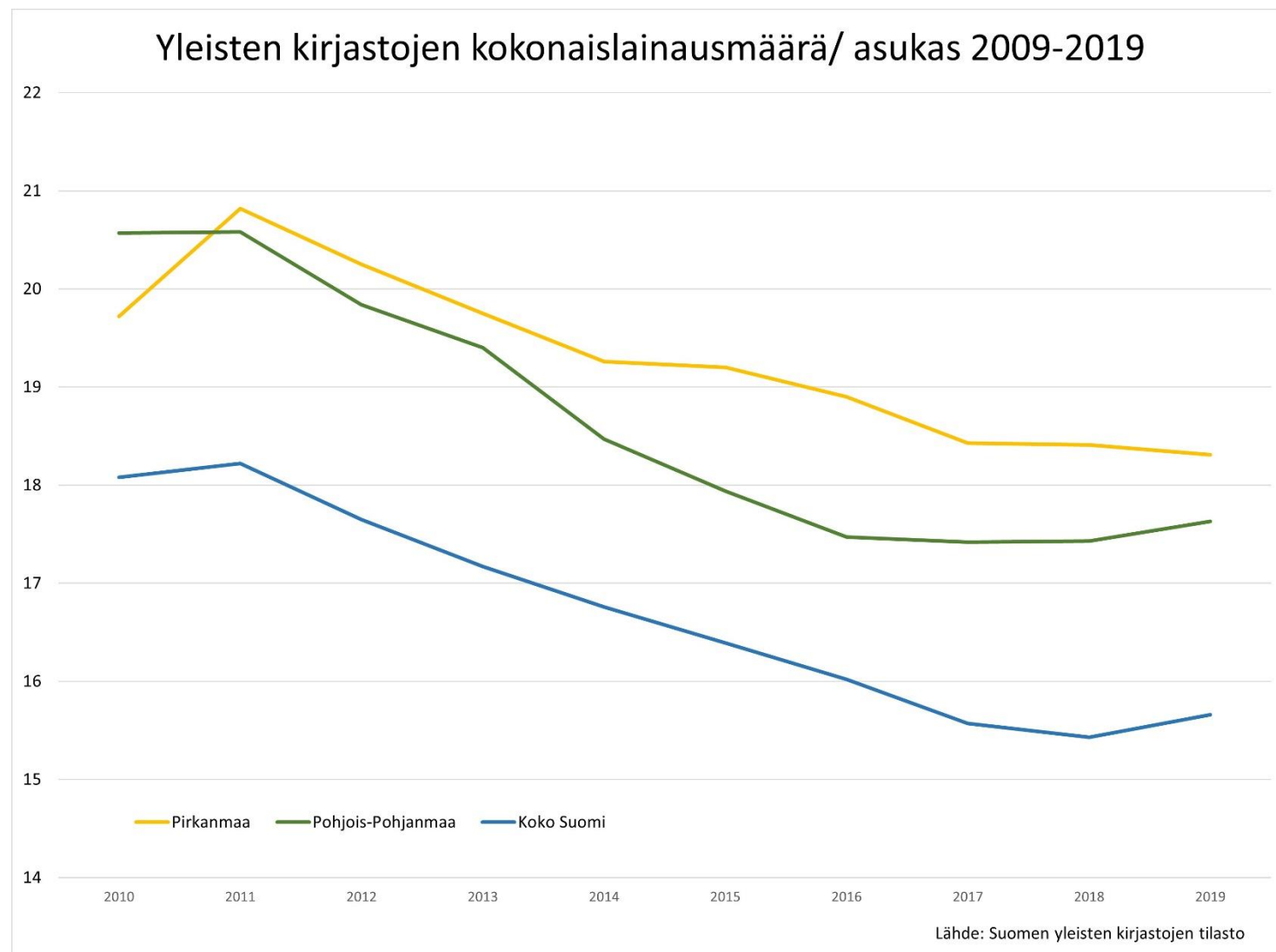

Kuva: Henri Ylikulju

www.Raahenseutukunta.kuvat.fi

Yleisten kirjastojen kokonaislainausmäärän kehitys 2009-2019

Lukeminen ja kirjojen lainaaminen ovat 2000-luvulla enenevässä määrin joutuneet kilpailemaan muiden vapaa-ajanviettomuotojen, suoratoistopalvelujen ja e-kirjojen kanssa. Lainausmäärät ovatkin laskeneet koko Suomessa ja myös Pohjois-Pohjanmaalla.

Yleisten kirjastojen kokonaislainausmäärät /asukas 2019

Lainausten määrä asukasta kohden on laskenut Suomessa koko 2000-luvun ajan. Sama trendi on ollut havaittavissa myös Pohjois-Pohjanmaalla, mutta vuonna 2019 oli luvuissa jo pientä kasvua.

Kaiken kaikkiaan lukeminen ja kirjastosta lainaaminen on pitänyt suosionsa Pohjois-Pohjanmaalla. Kokonaislainausmäärä oli vuonna 2019 kolmanneksi suurin Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan jälkeen ollen 17,63 lainausta/asukas.

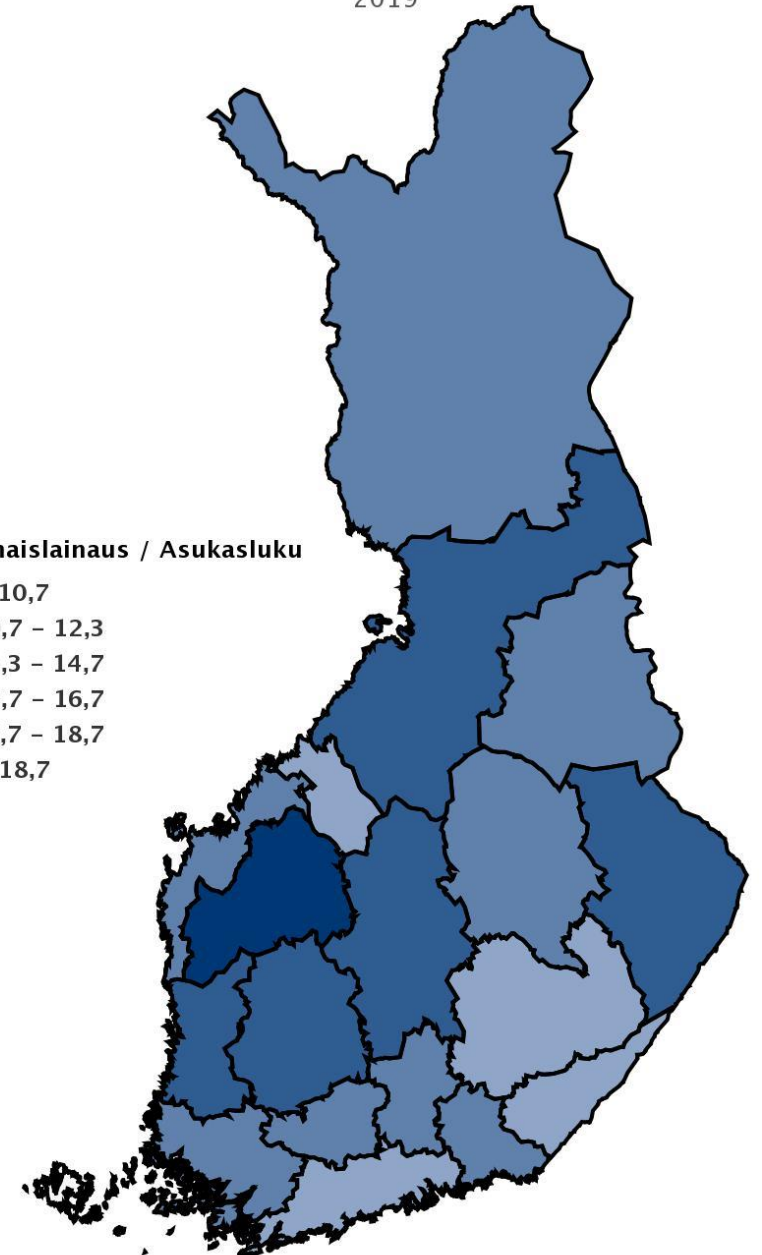
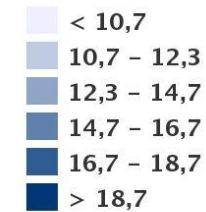
Pohjois-Pohjanmaan 19 kunnassa kirjastojen kokonaislainausmäärä on suurempi kuin Suomessa keskimäärin. Limingassa lainausten määrä oli Suomen kunnista neljänneksi suurin (21,98 lainausta/asukas). Kirjoja Limingassa lainattiin vuoden aikana noin 19 kappaletta/asukas.

Lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilasto

Kokonaislainaus / Asukasluku

2019

Kokonaislainaus / Asukasluku

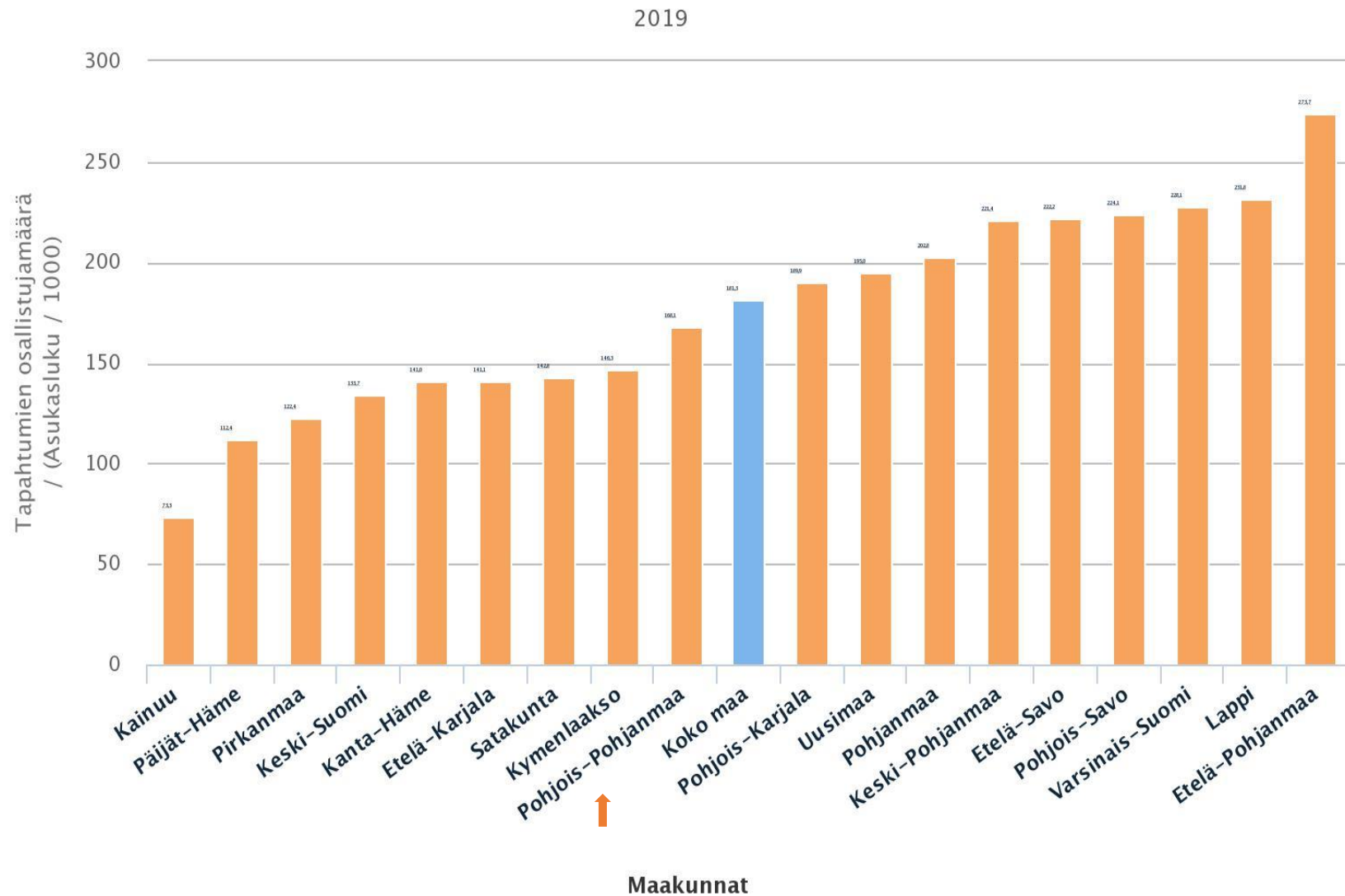

Tapahtumien osallistujamäärä kirjastoissa /asukas 2019

Tapahtumien järjestäminen kirjastoissa on yleistynyt 2000-luvun jälkipuoliskolla. Kirjastot ovatkin etenkin pienillä paikkakunnilla monipuolisia kulttuuritaloja.

Pohjois-Pohjanmaan kirjastoissa järjestetyissä tapahtumissa oli vuonna 2019 reilu 69 000 osallistujaa. 1000 asukasta kohden suhteutettuna se on noin 168, mikä on hieman alle maan keskiarvon.

Kuntien vertailussa Pohjois-Pohjanmaa pärjää hyvin TOP 20 kunnan joukossa on 7 kuntaa Pohjois-Pohjanmaalta ja TOP kymmissä kolme kuntaa. Kaikista Suomen kunnista Pyhännän kirjastossa järjestettävissä tapahtumissa on toiseksi eniten osallistujia suhteutettuna asukasmäärään (noin 1300 osallistujaa /1000 as.)

Käynnit ammatillisesti hoidetuissa museoissa 2009-2019

Museot ovat olleet kovassa nosteessa. Asiaksmäärät ovat kasvaneet vuoden 2010 jälkeen ja erityisen vahvasti vielä vuodesta 2015 lähtien. Tuolloin otettiin käyttöön Museokortti, eli museoiden yhteinen pääsylippu. Tämän jälkeen käyntimäärissä on tehty jatkuvasti uusia ennätyksiä.

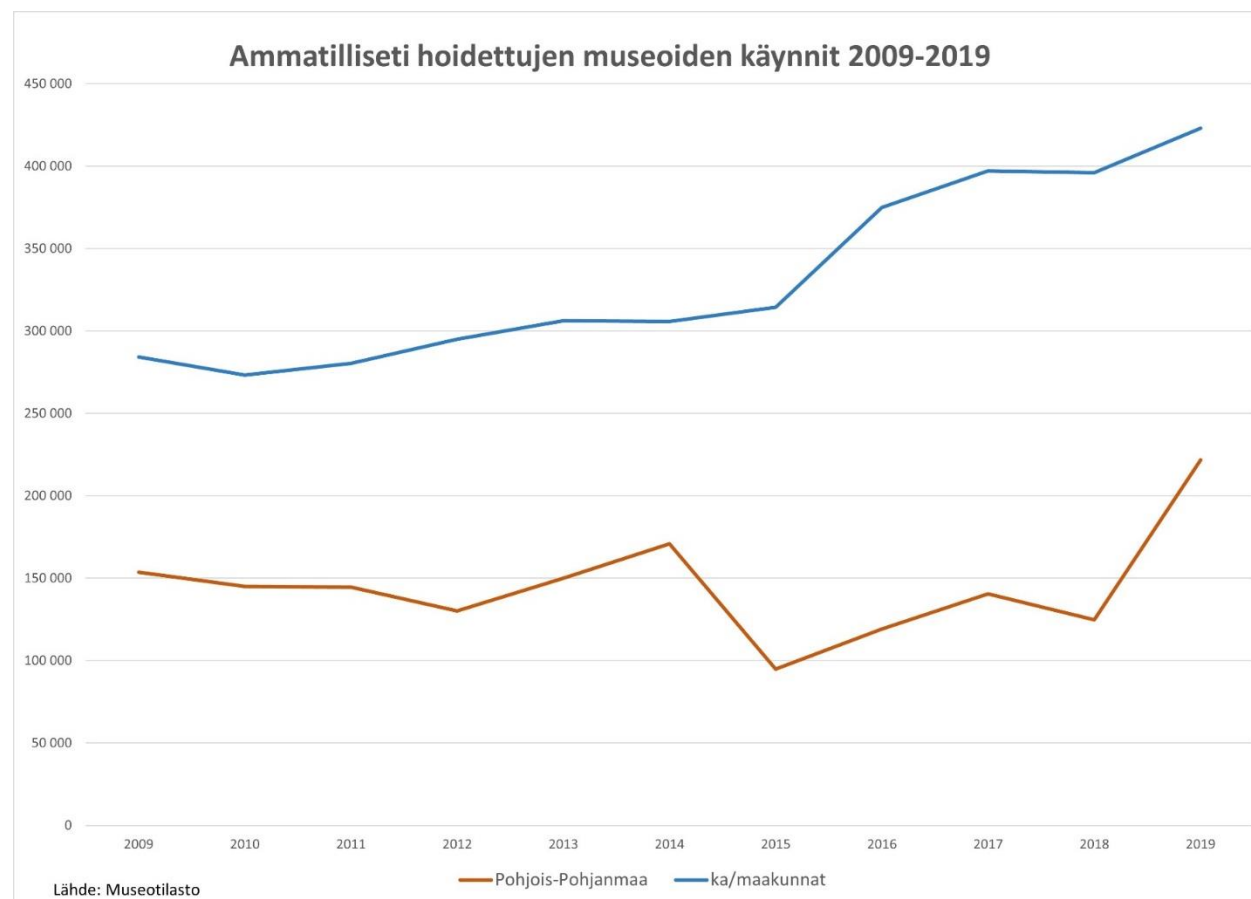
Pohjois-Pohjanmaalla tämä trendi ei ole ollut yhtä selkeä. Käyntejä on vähemmän kuin Suomessa keskimäärin. Kohteita ei ole samassa määrin kuin etenkin eteläisessä Suomessa. Vuonna 2019 tehtiin kuitenkin Pohjois-Pohjanmaallakin kaikkien aikojen ennätys. Museokäyntejä oli kaikkiaan 221 818. Ilmaiskäynnit ovat kasvaneet vuosien 2015-2019 välillä 118 % ja maksetut museokäynnit 163 %.

Pohjois-Pohjanmaalla keskeisiä museokohteita ovat Oulussa Museo- ja tiedekeskus Luupin kohteet (9 kpl) ja Raahen museot. Museokorttikohteita maakunnasta löytyy 11 kappaletta.

Yleisöllä on siis kasvava kiinnostus museoita kohtaan. Pohjois-Pohjanmaa on väestörikas alue. Museokäyntejä meillä kuitenkin on asukaslukuun suhteutettuna vähän (0,54/asukas). Vain noin joka toinen maakunnan asukas käy museossa vuosittain.

Museokäyntien kokonaismäärän osalta olemme maakunnittaisessa vertailussa sijalla 5, mutta suhteutettaessa luku asukasmäärään tipumme sijalle 13.

Museot ovat tärkeitä alueellisia vetovoimatekijöitä ja matkailukohteita. Niillä on myös oma roolinsa kulttuurin ja taiteen hyvinvointitehtävässä ja kulttuurikasvatuksessa. Satsausta museotoiminnan kehittämiseen tarvitaan edelleen.

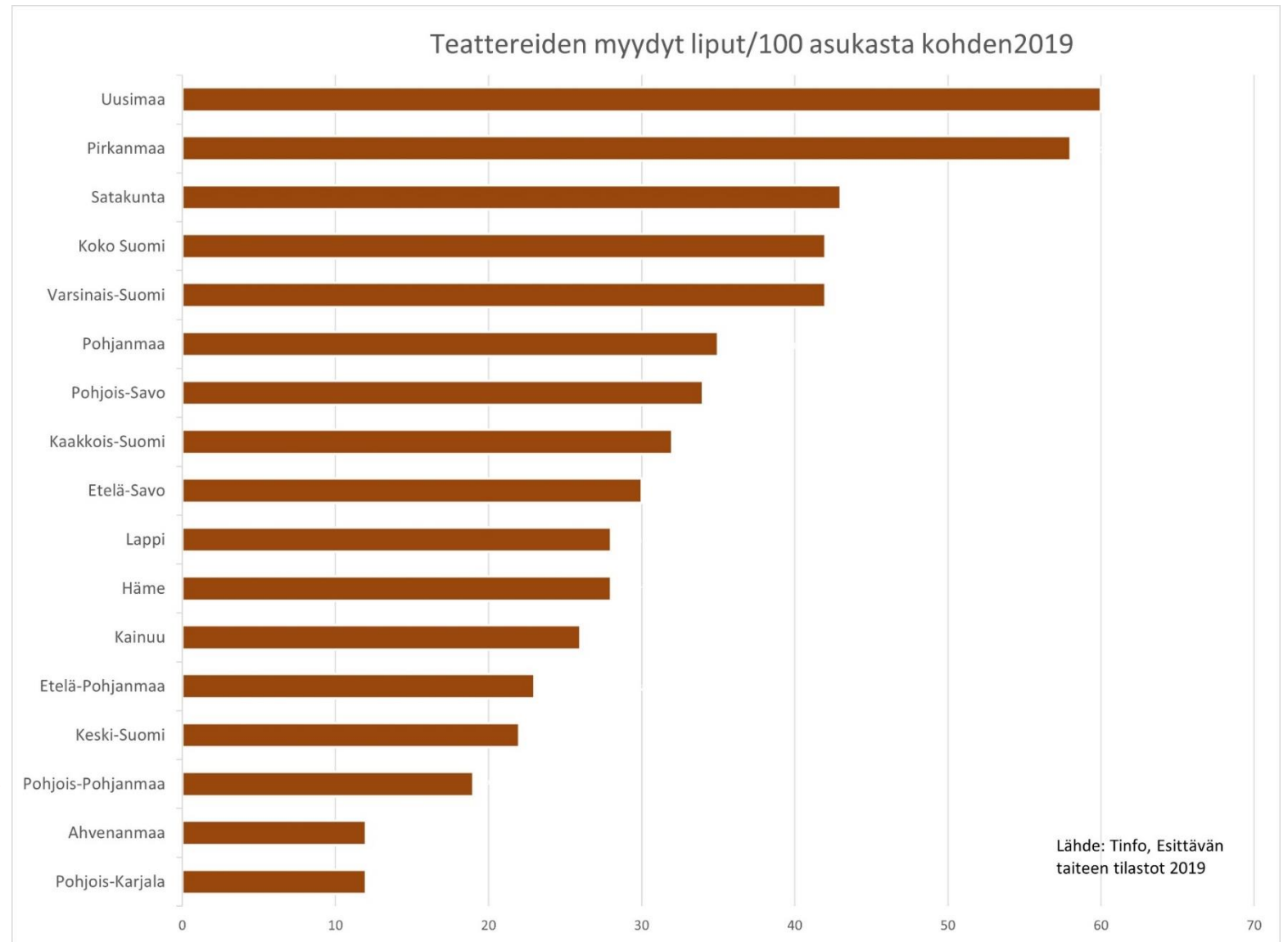
Kulttuurin käyttö: Teattereiden myydyt liput 100 asukasta kohden vuonna 2019 (Ely-keskuksittain)

Vuonna 2019 Pohjois-Pohjanmaalla oli yhteensä 423 teatteriesityskertaa ja lippuja myytiin yhteensä 76 394 kappaletta.* Asukaslukuun suhteutettuna lippuja myytiin noin **19 kpl 100 asukasta kohden** (2018 luku oli 21 lippua). Tämä on toiseksi vähiten tarkastelussa mukana olevista alueista. Keskiarvo koko Suomessa on 42 myytyä lippua. Luvut laskivat edellisvuoteen verrattuna.

Alueita vertailtaessa tulee huomata, että Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa on teattereita enemmän kuin neljä ja tarjontaa, valinnanvaraa enemmän.

Oulun Teatterissa ja JoJo Oulun tanssikeskuksessa esityskertoja oli 387 ja kokonaiskatsojamäärä 75 024. Laskua edellisvuoden katsojamäärään oli lähes 5000 katsojaa.

*Huom: Luvut eivät kuvaa alueella sijaitsevien teattereiden myytyjä lippuja, vaan kunkin ELY-keskuksen kohdalla on huomioitu myös siellä vierailleet ammattiteatterit. Vastaavasti alueella sijaitsevan teatterin esitykset muissa maakunnissa eivät ole mukana kotialueen luvuissa.

Taiteen ja kulttuurin harrastaminen nuorten keskuudessa

Pohjoispohjalaisista 8. – 9. luokkalaisista nuorista 29 prosenttia harrastaa taidetta tai kulttuuria omatoimisesti vapaa-ajallaan. Tytöt harrastavat huomattavasti enemmän (23 %) kuin pojat (13 %). Luvut vastaavat valtakunnallista keskiarvoa.

Suosituimmat taide- ja kulttuuriharrastukset ovat musiikki, kuvataide ja valokuvaus sekä kirjojen lukeminen. Näissä harrastusmuodoissa Pohjois-Pohjanmaa on muihin alueisiin verrattuna kärkijoukossa, musiikkiharrastuksessa kärkimaakunta. 37,1 % nuorista harrastaa musiikkia vähintään kerran kuussa.

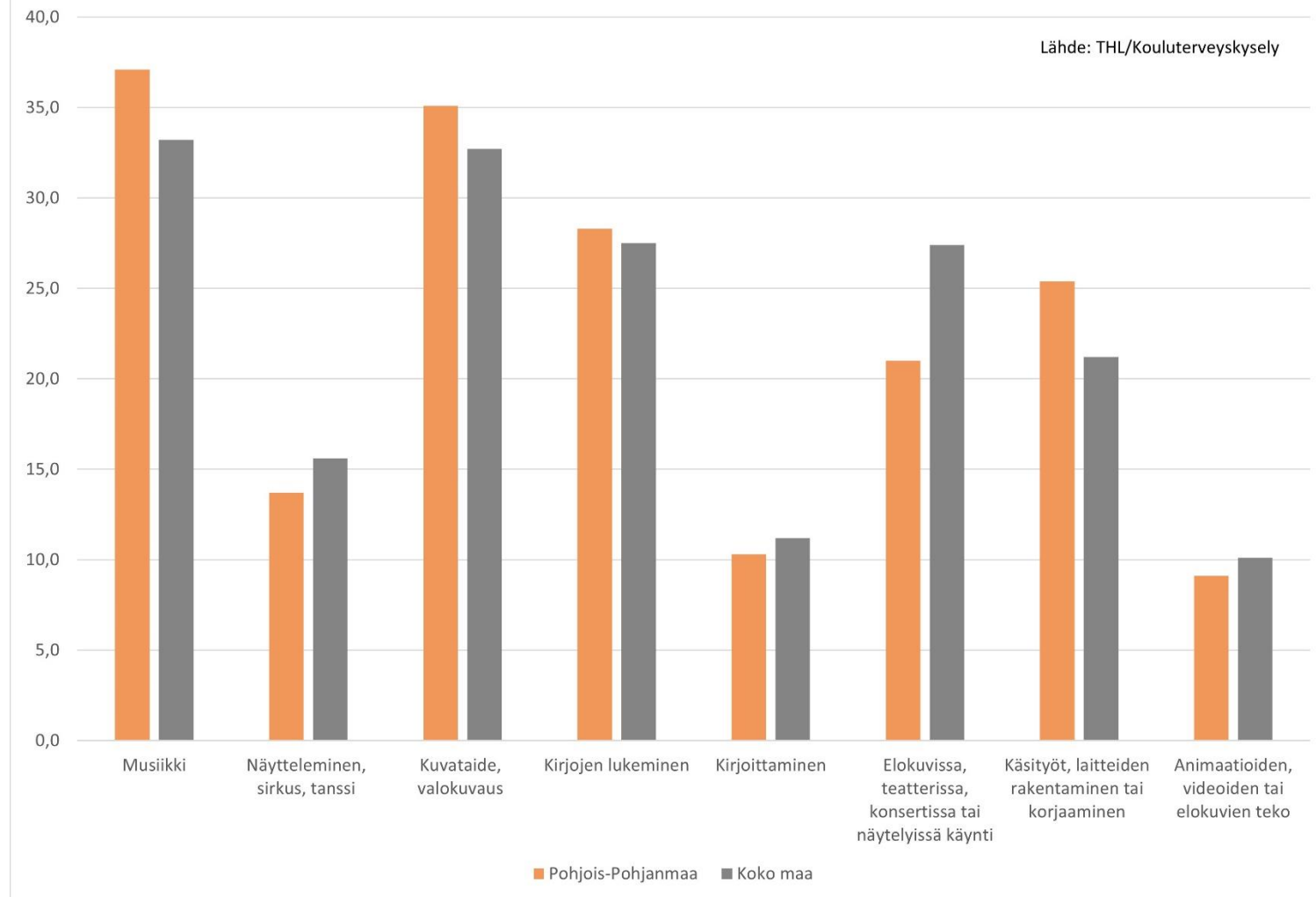
Esittävät taiteet ja esityksissä käyminen sen sijaan eivät nuoria kiinnosta. Näiden harrastusmuotojen osalta Pohjois-Pohjanmaa jää alueellisessa vertailussa häntäpäähän.

Taide- ja kulttuuriharrastuksia harrastetaan mieluummin omatoimisesti kuin ohjatusti.

Pohjoispohjalaisista 4.- 5. –luokkalaisista kulttuuria ja taidetta vähintään yhtenä päivänä viikossa harrastaa 80,5 prosenttia. Tässäkin ikäluokassa luku myötäilee tilannetta koko Suomessa (79 %).

Lähde: THL/kouluterveyskysely

8. ja 9. luokkalaisten harrastaminen vähintään kerran kuussa, %.
Vertailussa Pohjois-Pohjanmaa ja koko Suomi vuonna 2019

Luova talous

- Työllinen työvoima kulttuurin toimialoilla
- Luovan talouden klusterin kehitys
- Tapahtuma- ja kulttuurialan aluetaloudelliset ja vetovoimavaikutukset

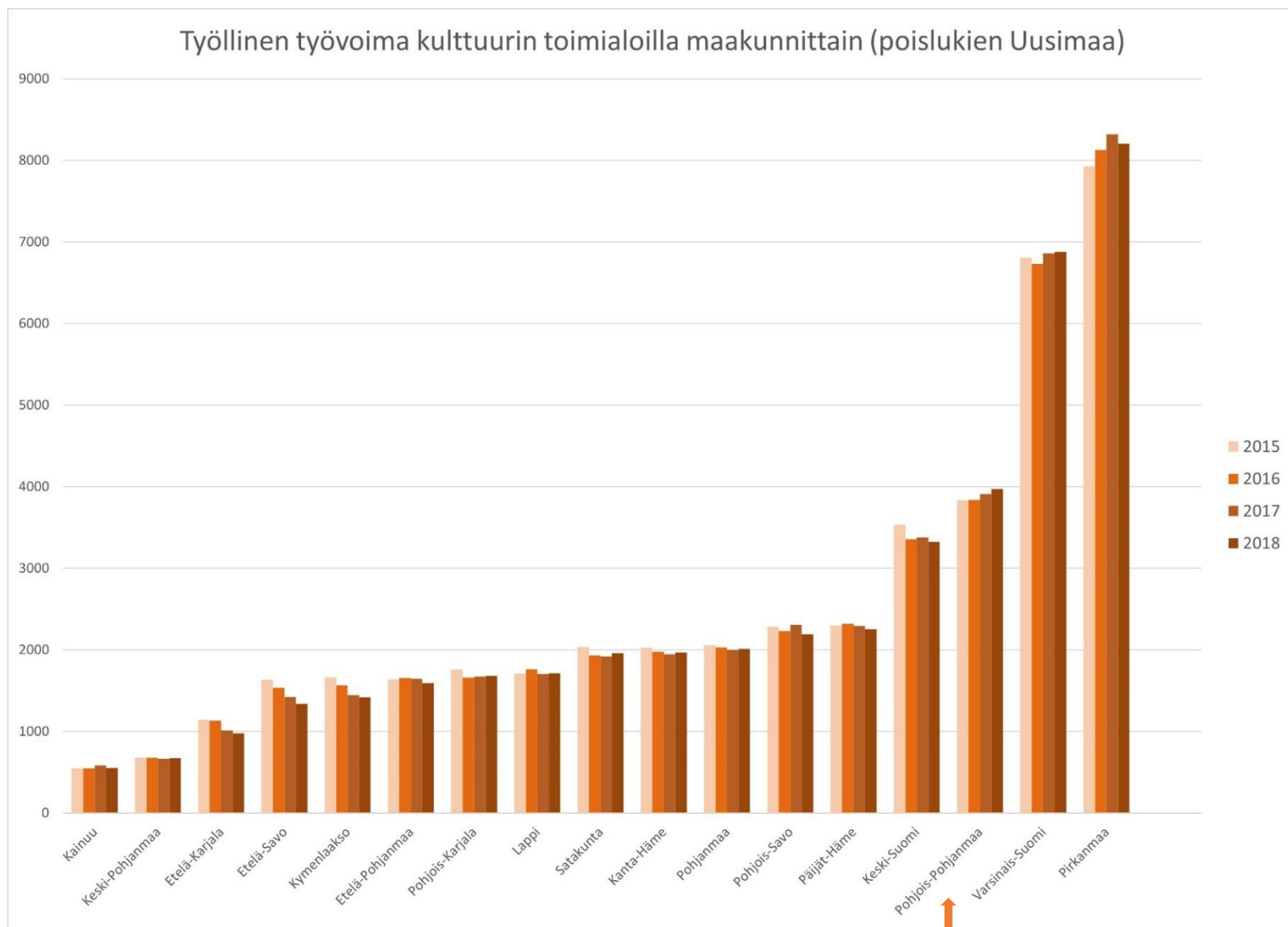

Työllinen työvoima kulttuurin toimialoilla

Pohjois-Pohjanmaalla työskenteli vuonna 2018 kulttuurin toimialalla 3 972 henkilöä. Se on maakunnista neljänneksi eniten heti Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen jälkeen.

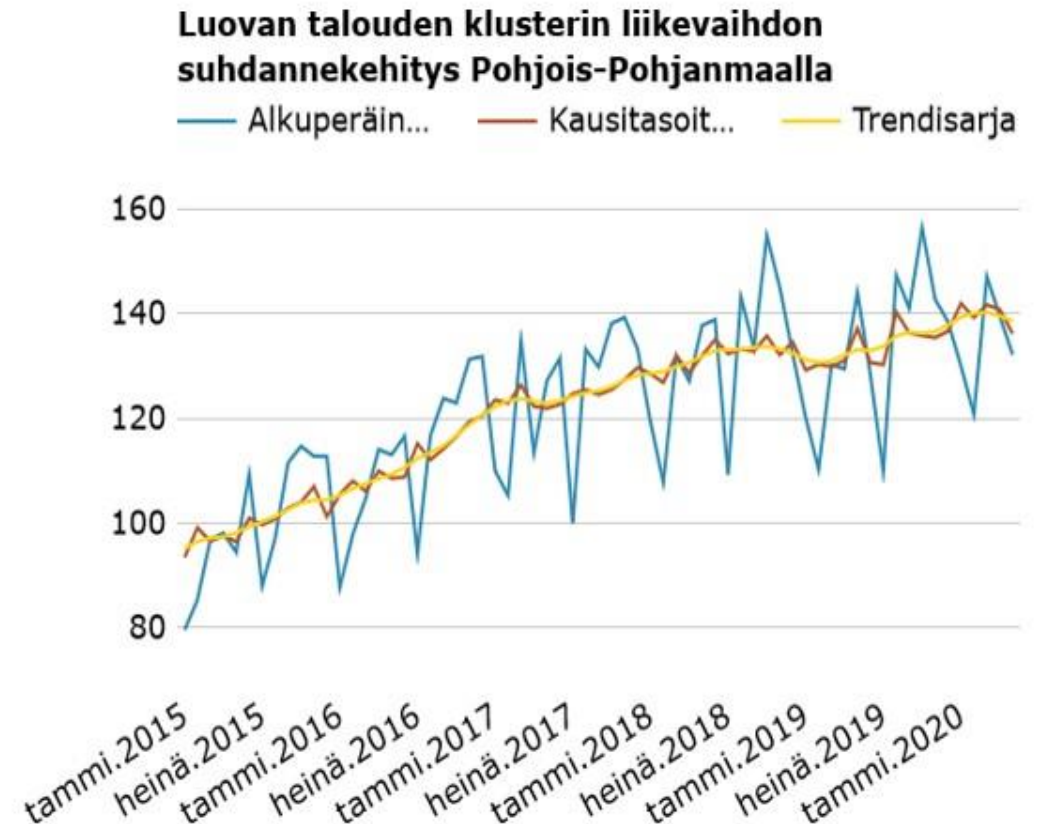
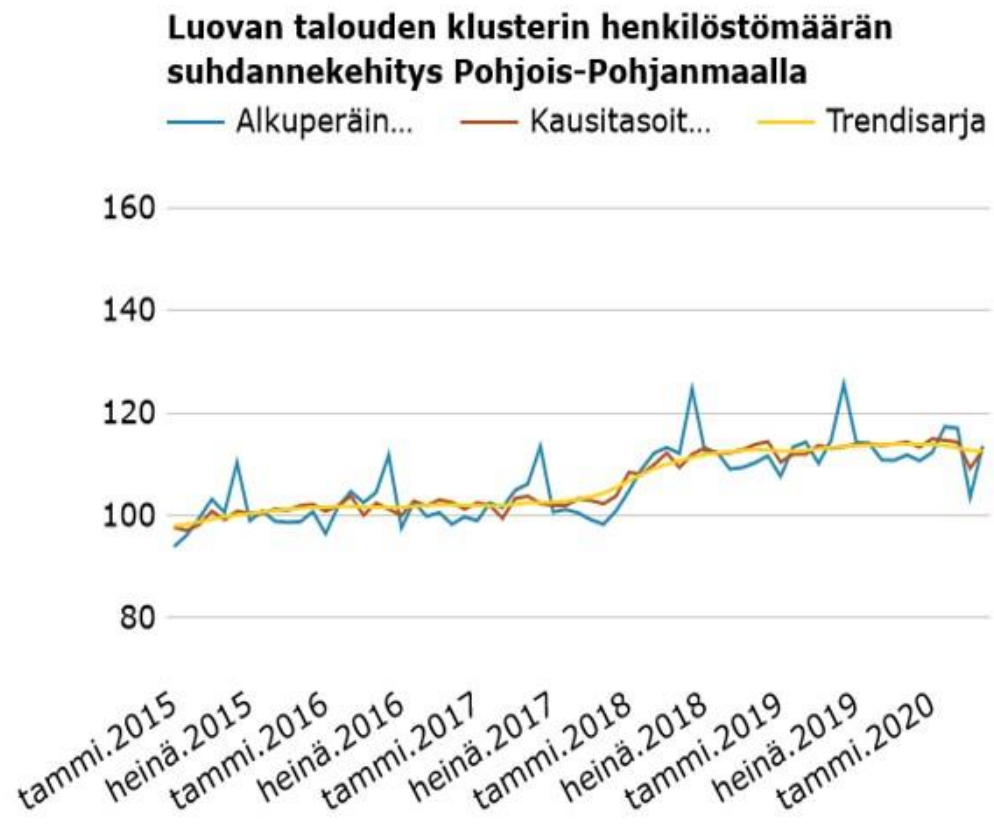
Pohjois-Pohjanmaalla kulttuurin toimialan työllisen työvoiman määrä on 2015 vuoden jälkeen ollut hienoisessa kasvussa.

Lähde: Tilastokeskus/työssäkäyntitilastot

Luovan talouden klusterin kehitys

Pohjois-Pohjanmaan luovan talouden klusterin kehitys on ollut positiivinen jo useita vuosia niin liikevaihdon kuin myös henkilöstömäärän kehityksen osalta. Klusteriin luetaan mukaan ICT- ja pelisektori, mitkä isoina toimialoina vaikuttavat merkittävästi kehitykseen.

Tapahtuma- ja kulttuurialan aluetaloudelliset ja vetovoimavaikutukset

Tapahtuma-alan tunnusluvut ovat Suomessa kaksinkertaistuneet vajaassa 10 vuodessa. Vuonna 2019 kaikkiaan 3 200 toimijan yhteenlaskettu liikevaihto oli 2,35 miljardia euroa. Alalla työskenteli yhteensä 200 000 henkilöä (Tapahtumateollisuus ry).

Tapahtumien Hubi -hankkeen vuonna 2019 teettämässä selvityksessä todettiin kulttuurifestivaalien tuottavan Pohjois-Pohjanmaan alueen taloudelle välittöminä ja välillisinä vaikutuksina **yli 20 miljoonaa euroa vuodessa**.

Julkisen sektorin festivaaleihin sijoittama euro tuottaa lähes seitsemän euron arvonlisäyksen aluetalouteen. Se on iso luku koko Euroopan tason vertailussa.

Maakunnassa on tutkittu myös kulttuurimainetta positiivisin tuloksin (Taloustutkimus 2020). Kyselyn mukaan:

- Kolme neljästä suomalaisesta suhtautuu kulttuuriin ja taiteeseen myönteisesti, myös pohjoispohjalaiset.
- Kahdeksan kymmenestä näkee kulttuurin hyvinvointia edistävänä asiana.
- Yli seitsemän kymmenestä kokee, että kulttuuri on tärkeää kaupunkien maineelle ja elinkeinoelämälle.
- Yhtä moni kokee kulttuurin yhteisöllisenä, ihmisten välistä ymmärrystä lisäävänä.
- Kuusi kymmenestä on ylpeä suomalaisen kulttuurin tasosta ja kokee, että kulttuuri luo heille juhlan hetkiä. Kielteisesti suhtautuvia on vain kolme prosenttia.

Lähde: Tapahtumateollisuus ry, Rytkönen M. 2018, Oulun kulttuuritapahtumayhdistys ry 2020.

Kulttuuritoiminnan vaikuttavuus

1. Kulttuuri strategioissa
2. Kulttuuri päätöksenteossa
3. Kulttuuritoiminnan seuranta

Kuva: Leena Harju / Raahen seutukunnan kuvat /Siikajoen
taistelun muistomerkki

Kulttuuritoiminnan vaikuttavuus ja laatu

Kuntalain (410/2015, 8 §) mukaan kunnan on vastattava järjestämiensä tehtävien tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) ei kuitenkaan anna selkeitä laadun kriteerejä kulttuuritoiminnan arvioimiseen. Harkinta jää siis kunnille itselleen. Arviointia voidaan tehdä eri näkökulmista (käyttäjät, päättäjät, kansalaiset, henkilöstö jne) ja tarkasteltavana olevan asian mukaan (esimerkiksi sisältö, tilat, toiminnan organisointi). Asiakkaan näkökulmasta omakohtaisella kokemuksella on aina tärkeä sijansa.

Myös ohjeita ja suosituksia löytyy. Esimerkiksi lastenkulttuuriin on toimitettu oma laatukäsikirja. Kirjastotoiminnan alalla on luotu yleisten kirjastojen laatusuosituksia.

Peruspalveluiden arvioinnista laaditun tutkimuksen (Cupore 2020) yhteydessä tehdyissä kuntahaastatteluissa nousi esiin erilaisia laadun ulottuvuuksia ja niihin pääsemiseen myös keinoja.

1. Kulttuuritoiminnan sisältöjen laatu:

- Kulttuurialalle koulutettujen ammattilaisten palkkaaminen
- Kulttuurin ja taiteen sisällöllisen osaamisen vahvistaminen (edellä)
- Välittäjätahojen lisääminen ja/tai verkostojen vahvistaminen

2. Tuotantojen ja prosessien laatu:

- Vahvistetaan ammattimaisuuttaja tuotanto-osaamista (edellä)

3. Laatu asiakaskokemuksen näkökulmasta:

- Erilaisten asiakasryhmien tarpeiden huomioiminen
- Palautteen kerääminen (edellä)
- Kuntalaisten osallistumismahdollisuudet palveluiden kehittämiseen, osallisuus (edellä)

4. Toiminnan vaikutukset ja vaikuttavuus

- Toiminnan ja sen tulosten mittaaminen, vaikuttavuuden arviointimenetelmät
- Strateginen suunnittele ja kehittäminen

”Laatu tarkoittaa sitä, että kaupunki on omaksunut kulttuurin keskeiseksi kehittämisen voimavaraksi, ja se näkyy ihmisten arjessa.”

(Aluehallintovirasto 2020: Kuntahaastattelu)

Kulttuuri strategioissa

Kuntastrategia ohjaa kunnan tavoitteita ja toimintaa. Sen tekeminen on ollut kunnille pakollista vuodesta 2015 lähtien (Kuntalaki 410/2015, 37 §). Kulttuurin TEAviisari kyselyn mukaan kulttuuripalveluiden edistäminen huomioidaan Pohjois-Pohjanmaan kuntien strategioissa hyvin (kyllä vastaus 71 %).

Myös hyvinvointikertomuksen laatiminen on kunnille lakisääteistä. Se tehdään valtuustokausittain ja uusi kierros on juuri nyt 2021 keväällä meneillään. Pohjois-Pohjanmaan hyten kehittämissyhteistyössä tehtiin analyysi nykyisten hytekertomusten sisällöistä. Kulttuuri oli mukana vain joidenkin kuntien asiakirjoissa ja niissäkin yleensä ottaen hyvin ohuesti. Tämä näkyy myös TEAviisari 2019 vastauksissa. Nyt uusien hytekertomusten laadinnan tueksi on kunnille tehty kulttuurihyvinvoinnin tukipaketti.

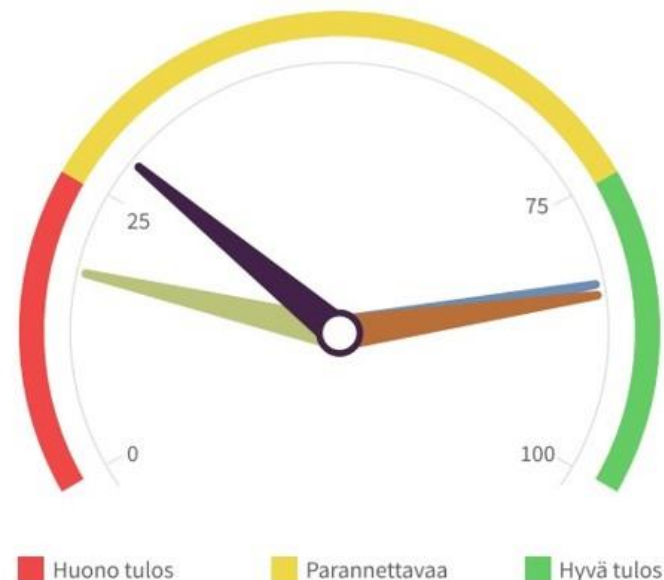
Varsinaisia kulttuurihyvinvointisuunnitelmia on Pohjois-Pohjanmaan kunnissa vasta valmisteilla.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on työkalu kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamiseen kunnassa osana opetusta. Lastenkulttuurikeskusten liitto koordinoi suunnitelmien tekoa ja ylläpitää rekisteriä verkkosivuillaan. Sieltä löytyy nyt kymmenen pohjoispohjalaisen kunnan suunnitelmat.

Maakunnallisessa suunnittelujärjestelmässä ja kehittämistyössä kulttuuri ja luovat alat ovat osa [maakuntaohjelmaa 2018-2021 ja sen toteuttamissuunnitelmaa](#), [älykkään erikoistumisen strategiaa 2021-2024](#) ja matkailustrategiaa.

Kuvan lähde: THL /kulttuurin TEAviisari 2019

Kulttuurin edistäminen strategioissa

- Kulttuuripalvelujen edistämiseen liittyvät asiat kuntastrategiassa
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävään kulttuuritoimintaan liittyvät asiat kuntastrategiassa
- Tavoitteita kulttuuritoiminnasta hyvinvointikertomuksessa
- Kulttuurihyvinvointisuunnitelma

Aineisto päivitetty 04.12.2020

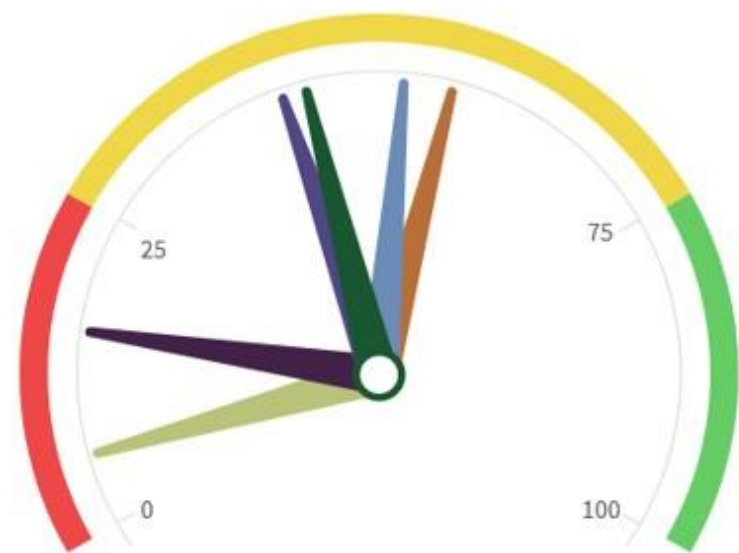
Kulttuuri kuntien päätöksenteossa

Kulttuuripalveluiden laadukas ja vaikuttava toteuttaminen ja kehittämistyö vaativat sitoutumista ja kulttuuritoimialan ymmärrystä henkilöstöltä ja johtotasolta, sekä myös luottamushenkilöiltä. Kulttuuri tulee sisällyttää strategioihin minkä lisäksi on tärkeää käsitellä kulttuurialaan liittyvät säädökset ja ohjelma-asiakirjat kunnanhallituksessa ja –valtuustossa.

Kulttuurin TEAviisari kyselyn mukaan Pohjois-Pohjanmaan kunnissa on tässä parannettavaa. Kyselyhetkellä samana vuonna uudistunutta kuntien kulttuuritoimintalakia oli esitelty luottamishenkilöille kuudessa kunnassa ja yhdessä siitä oli keskusteltu ja asetettu toimenpiteitä. Yhdessätoista kunnassa se oli jaettu tiedoksi.

Laki yleisistä kirjastoista uudistui vuonna 2016. Maakunnan kunnista kolmasosassa se oli ollut luottamushenkilöiden käsittelyssä. Toinen kolmas oli saanut sen tiedoksi.

Muiden kulttuurialaan liittyvien ohjelmien ja vuoden 2017 kulttuurin peruspalveluiden arvioinnin osalta tilanne oli heikompi.

Huono tulos Parannettavaa Hyvä tulos

Ohjelmien käsittely luottamushenkilöhallinnossa

- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)
 - Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)
 - Peruspalvelujen arviointi, kulttuuripalvelut ja/tai kirjastopalvelut (2017)
 - Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma (2015)
 - Suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa (2018, OKM & STM, Kärkihanke)
 - Taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen -kärkihanke (lastenkulttuuri ja taiteen perusopetus 2016–2018)
- Aineisto päivitetty 04.12.2020

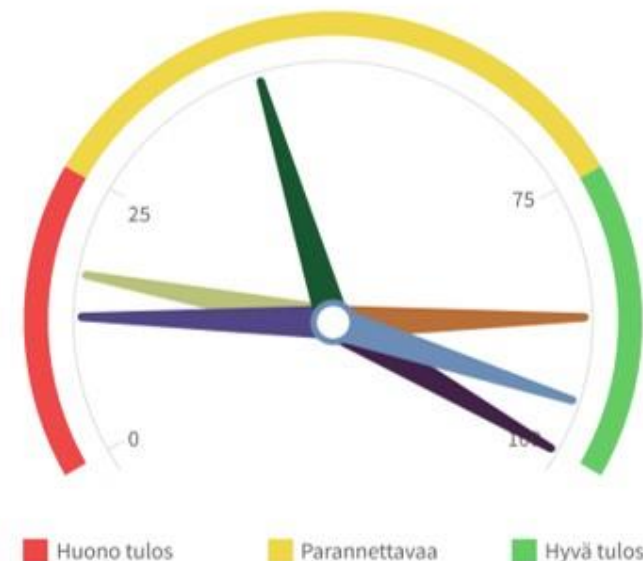
Kulttuuritoiminnan seuranta

Kulttuurin vaikuttavuuden ja laadun arvioinnissa toiminnan ja siihen osallistumisen säännöllinen seuranta on tärkeää. Kulttuurin TEAviisari 2019 kyselyn mukaan Pohjois-Pohjanmaan kunnissa seurantatietojen keräämisessä on parannettavaa. Näin on etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä asuvien kulttuuritoimintaan osallistumisen seurannassa. Heikko tilanne johtunee siitä, ettei tämän väestöryhmän osalta ole velvoitetta seurannalle eikä siihen ole valmista järjestelmää.

Kulttuurin hallinnon alalla myös indikaattori taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten suhteellinen osuus alle 18-vuotiaista jää parannettavaa luokkaan.

Kuntalaisten tyytyväisyyttä kulttuuripalveluihin seurataan Pohjois-Pohjanmaan kunnissa säännöllisesti. Vuosittain tai kahden vuoden välein seurantaa toteuttaa 50 prosenttia kunnista ja valtuustokausittain 21 prosenttia. Kahdeksan kuntaa (29 %) ei missään vaiheessa kysy kuntalaisilta heidän mielipidettään kulttuuripalveluista.

Kuvan lähde: THL /kulttuurin TEAviisari 2019

Säännöllinen seuranta

- Kunnan järjestämiin kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrän kehitystä (lapset ja nuoret, työikäiset, ikääntyneet)
- Kuntalaisten tyytyväisyyttä kaikkiin tai joihinkin kulttuuripalveluihin
- Kirjastokäyntien määrän kehitystä
- Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä järjestettyyn kulttuuritoimintaan osallistuneiden asiakkaiden määrää
- Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä kulttuuripalveluihin suuntautuneiden vierailujen lukumäärää
- Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten suhteellinen osuus alle 18-vuotiaista

Aineisto päivitetty 04.12.2020

Lähteet

Aluehallintovirasto (2020). Kulttuurin peruspalveluiden arviointi 2019. www.patio.fi

Cupore tietopalvelu: Kulttuuripalveluiden alueellinen saavutettavuus kunnissa
<https://www.cupore.fi/fi/tietoa/tilastot-aineistot/kunnat-ja-alueet/kulttuuripalveluiden-alueellinen-saavutettavuus-kunnissa>

Kuntaliitto. Kuntien palvelutuotannon kustannuksia 2019.
<https://www.kuntaliitto.fi/talous/kuntatalouden-tilastot/kuntien-tilinpaatokset/palvelutuotannon-kustannuksia>

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>

Lastenkulttuurikeskusten liitto/kulttuurikasvatussuunnitelmat
<https://lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuuri/kulttuurikasvatussuunnitelma/kulttuurikasvatussuunnitelmat-suomessa/pohjois-pohjanmaa/>

Museoviraston museotilastopalvelu <https://www.museotilasto.fi/>

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen <https://vipunen.fi/fi-fi/yhteiset/Sivut/Tutkintoon-johtamaton-koulutus.aspx>

Oulun kulttuuritapahtumayhdistys ry: Pohjois-Pohjanmaa kulttuurimaakuntana 2020.
<https://www.ouka.fi/documents/6281062/12164838/Pohjois-Pohjanmaan+kulttuuritapahtumat+-raportti+tk.pdf/be949df5-ed47-4cc6-9539-72c97bfdc2f0>

Suomen yleisten kirjastojen tilastot <https://tilastot.kirjastot.fi/>

Ruusuvirta, M. & Renko, V. & Luonila, M. (2020) Kuntien kulttuuritoiminnan nykytila ja kehittämistarpeet. Cupore, työpapereita 12.

Rytkönen, M. (2018) Kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset vaikutukset Pohjois-Pohjanmaalla
www.ouka.fi/documents/6281062/12164838/Kulttuurifestivaalien+vaikutukset+Pohjois-Pohjanmaalla.pdf/1a1c15e2-6d1b-4958-8588-700f3eebeac5

Taiteen edistämiskeskus (Taike). Apurahatilastot <https://www.taike.fi/fi/apurahatilastot>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kulttuurin TEAviisari 2019. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveyskyselyt <https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk>

Tilastokeskus StatFin-tietokanta: Julkinen talous, kulttuuri, työssäkäyntitilastot
<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/>

Tinfo: Esittävän taiteen tilastot 2019 https://www.tinfo.fi/documents/esittavan-taiteen-tilastot_2019_web_.pdf

